

V ČÍSLE NÁJDETE

V ČÍSLE NÁJDETE

Editorial (F. Barna)	3	Všetko je boží dar (rozhovor)	28
Kde, kedy a čo... bolo II. (M. Tuleja)	4	Kňazský seminár – zrenica oka biskupa (M. Liška)	36
Kým to príde (Ľ. Miškovič)	5	Mons. Alojz Tkáč a zahraničné vzťahy (S. Engel)	38
Kríž - bláznovstvo či víťazstvo? (M. Gočík)	6	Moja 20-ročná cesta... (G. Ragan)	40
Kňazmi v Roku kňazov Novokňazi (R. Vykukal)	8	Cesta do suterénu k „Pánovi“ (B. Revický)	43
Späť ku koreňom (S. Engel)	12	Strážca Slova - Imrich Vaško (F. Barna)	44
Láska, nádej, pravda a počiatky Cirkvi (F. Barna)	15	Lyžiarsky výcvik (M. Jaklovský)	47
Po roku nových skúseností – 2. časť (pastoračníci)	18	Stvorenie fanúšika (L. Durkaj)	48
Podlipu spirus, plava latikus (L. Durkaj)	22	Cestou do večnosti (J. Bujňák)	49
Čo Jeremiáš nepovedal (Ľ. Miškovič)	24	Modré 3D (L. Durkaj)	50
TÉMA: 20 rokov episkopátu. (Episkopos -) (V. Juhás)	25	Požehnaná staroba (M. Liška)	52
20 rokov episkopátu (P. Zubko)	26	Sväté meno máš (J. Bujňák)	54

BOROMEO (www.kske.sk/boromeo) - **Šéfredaktor:** Jozef Kohút - **Zástupca šéfredaktora:** František Barna - **Redakčná rada:** Slavomír Engel, Lukáš Durkaj, Jozef Bujňák, René Vykukal, Martin Tuleja - **Grafická úprava:** Peter Rusnák, Marián Jaklovský - **Text neprešiel odbornou jazykovou úpravou** - **Vydáva:** Kňazský seminár sv. Karola Boromejského - **Adresa:** Hlavná 91, 042 03 Košice - **E-mail:** casopisboromeo@gmail.com - Vychádza dvakrát do roka - **Tlač:** Vydavateľstvo Michala Vaška, Námestie Kráľovnej Pokoja 3, 080 01 Prešov - **Predná obálka:** Mons. Alojz Tkáč (foto: Peter Zimen, TKKBS)

Päť rokov. Krátky či dlhý čas? V novom človečom živote sa z lezca stáva chodec. Pazvuky sa zmenili na artikulované slová a jednoduché vety.

Dvadsať rokov. Veľa alebo málo? Človečik od bľabotania v kočiaku prechádza k listom Ježiškovi. Od opisovania na písomkách k viac či menej jasnej predstave o svojej budúcnosti.

Niekoťo za päť rokov napíše tri encykliky, mnoho katechéz a prihovorí sa miliónom ľudí. Táto doba mu stačí na veľký pokrok v snahe rozprávať sa s tými na druhej strane. Ukazuje, že nie je dobré len to, čo je moderné. Má odvahu vrátiť sa späť. Nie o päť rokov. Stáročia, ba i viac. Zverený ľud vedie

tam, kde boli ozaj všetci jedno. Aká to radosť! Nebráni sa však ani kritike voči vlastnej „rodine“. Trúfalosť? Nie. Cesta pravdy. Nie raz sa mu slzy hrnú do očí pre tých, čo zišli z cesty. Pozérstvo? Nie. Cesta pravdy.

Iný dve desaťročia vedie svojich kľukatými cestami novozískanej slobody. Už nie je potrebné skrývať sa v prítmí a za zamknutými dverami. Stánky stretnutia s Najvyšším utešene rastú. Aká to radosť! Netrvala dlho. Plné lavice v chráme sa prázdni nevedno komu. Najvyšší ale ostáva, aj keď maličkých niet. Aká to radosť! Srdce na oltár a nie tisíce sviec či prázdnych slov. Bezbrehá láska Boha ostatne ostane vždy otázkou. Aleluja! Kristus naozaj i dnes z mŕtvych vstáva!

FRANTIŠEK BARNA
zástupca šéfredaktora

Kde, kedy a čo... bolo II.

MARTIN TULEJA

FOTO: ARCHÍV

Kde, kedy a čo... bolo II.

Miesto: Kaplnka Kňazského seminára sv. Karola Boromejského v Košiciach

Čas: 22.1.2010

Stalo sa:

My, bohoslovci a naši otcovia predstavení, sme oslávili druhé výročie konsekrácie seminárnej kaplnky. Slávnostnú svätú omšu celebraval otec biskup Bernard Bober. Potom sa odobrali všetci do našej jedálne, kde bola pripravená slávnostná večera. Naše spoločenstvo svojou prítomnosťou poctil aj otec biskup Stolárik.

ročník". Mali možnosť prežiť 3 dni v priestore, kde sa formujú budúci kňazi. Venovali sa im otcovia predstavení a aj my, bohoslovci. Každý, ako len vedel. Teraz už len musia rozoznať to pravé volanie a my ich v tom sprevádzame modlitbami.

Miesto: Habovka – Roháče

Čas: 24.-29.1.2010

Stalo sa:

Bratia prváci v nedeľu 24. januára odchádzajú na lyžiarsky kurz pod vedením otca vicerektora

Petra a otca špirituála Jána. Strávi-li týždeň v krásnej zasneženej prírode v Západných Tatrách. Zažili

veľa nového a celkom iste aj mnoho zábavy pri lyžovaní, ale aj pri iných aktivitách. Tak mali prváci možnosť ešte viac upevniť spoločenstvo v ročníku.

Miesto: Vyso-ká nad Uhom

Čas: 12.-14.2.2010

Stalo sa:

Počas víkendu sa uskutočnila 44. púť radosti. Spolu s otcom špirituálom Dušanom sa tejto púte zúčast-

nili bratia tretiaci. Celé stretnutie sa nieslo v znamení témy: Láska sa nerozčuluje.

Miesto: Kňazský seminár svätého Karola Boromejského

Čas: 22. – 24.1.2010

Stalo sa:

Víkend sa niesol v znamení stretnutia záujemcov o vstup do kňazského seminára, tzv. „nultý

Miesto: Kaplnka svätého Karola Boromejského

Čas: 19.-21.2.2010

Stalo sa:

Na začiatku pôstneho obdobia prišiel čas aj

na stíšenie. V piatok nám začala duchovná obnova, ktorú viedol duchovný otec Augustín Vaščák. Téma obnovy bola v začínajúcom sa pôstnom období nadmieru aktuálna, hovorilo sa o „pokušení“.

Miesto: Átrium Teologickej fakulty

Čas: 10.3.2010

Stalo sa:

Už tradične sa nám podarilo v spolupráci s Teologickou fakultou a Národnou transfúznou stanicou v Košiciach zorganizovať „študentskú kvapku krvi“.

Miesto: Katedrála svätej Alžbety

Čas: 1.4.2010

Stalo sa:

V deň, keď si pripomínáme ustanovenie kňazstva Pánom Ježišom, kňazi Košickej arcidiecézy a samozrejme, aj my, bohoslovci, sme sa stretli spolu s naším otcom arcibiskupom Alojzom Tkáčom na slávnostnej svätej omši svätenia olejov. V prebiehajúcom roku kňazov si všetci prítomní kňazi obnovili svoje sľuby, ktoré zložili pri vysviacke. Po skončení sv. omše sa pre nás začínajú krátke prázdniny, počas ktorých si spoločne s celou Cirkvou pripomenieme ustanovenie Eucharistie, smrť Pána Ježiša a v nedeľu zaspievame slávnostné aleluja na oslavu zmŕtvychvstania nášho Pána.

KÝM TO PRÍDE

Sypem popol
NA HLAVU.
ŽE SOM STRATIL
ODVAHU.

Podľahol som ľahko
HRIECHU.

Zlý sa teší,
skvelé – juchú!

Štyridsať dní TERAZ
PROSÍM.

ZA TO ZLÉ, ČO V SEBE
NOSÍM.

NECH UŽ PRÍDE NOC
A RÁNO.

NEDOBRE SA VO MNE ZLOMÍ –
ÁNO!

KÝM TO SVETLO JASNÉ
PRÍDE,
ZOSTÁVAM V TOM TICHU,
NA DNE.

ŽE TU TMA JE? NEZDÁ
SA MI.
ON MA DRŽÍ
RAMENAMI.

Lubomír Miškovič

KRÍŽ - BLÁZNOVSTVO ČI VÍŤAZSTVO?

MATHIAS GOČIK
FOTO: INTERNET

¿OVTZSAŤIV IŠ OVTZVOVSÀld - žřřK

Ako slabí ľudia máme tendenciu brániť sa alebo báť sa ťažkých situácií, ťažkých životných krízov. Nemali by sme sa ich báť. Koľkokrát nám opakoval blahej pamäti Boží služobník Ján Pavol II: „Nebojte sa!“ Mali by sme ich radostne prijať z rúk Pána, lebo nám ich dáva ako láskavý dar. On vie, že kríže, ktoré všetci nosíme, nám slúžia ako dobro a privedú nás bližšie k nemu. Ján Mária Vianney povedal: „Len kríže nám dajú v súdny deň istotu. Akí budeme v ten deň šťastní zo svojich bolestí, hrdí na svoje poníženia a bohatí na svoje obety!“

S kôr ako 12. februára 2010 začali 21. Zimné olympijské hry vo Vancouvri, ľuďmi na celom svete otriasla smutná správa. Gruzínsky sánkar zahynul pri tréningu. Začali sa vynárať rôzne otázky: Bude tento šport zrušený? Aký dopad to bude mať na Olympijské hry? Čo to znamená pre Kanadu? Avšak pre nás, veriacich, je odpoveďou na každú ťažkú a nezodpovedanú otázku sám Kristus a u neho nachádzame svoju nádej a oporu.

Pre nás, Slovákov, športových fanúšikov, krásnou odpoveďou na otázku o olympijskej medaile bola odpoveď talentovanej Anastázie Kuzminovej, pôvodom Rusky, ktorá pretekala za Slovensko. Hoci geograficky sme malý, málo známy národ, ale predsa na prvom mieste stála Anastázia Kuzminová a hrdosť spievala našu štátnu hymnu „Nad Tatrou sa blýska...“ a prijímala pre Slovensko prvú zlatú medailu v histórii národa. Pod olympijským nebom viala naša „trikolóra s dvojkrížom.“

Je to prekvapenie pre nás, Slovákov, doma i v zahraničí, ale aj pre celý svet!

No keď sme sa so značnou dávkou hrdoosti dívali na našu vztyčenú zástavu, uvedomili sme si tú veľkú symboliku, ktorú v sebe skrýva? Celý svet mohol pozeráť na Kristov kríž, slovenský dvojkríž na našej zástave. V minulosti bol kríž symbolom smrti, ale od slávneho Kristovho zmŕtvychvstania je kríž symbolom víťazstva a spásy. My, Slováci, žijeme, zápasíme a aj víťazíme pod Kristovým dvojkrížom. Pokiaľ sa ho nezriekneme, nemáme sa čoho báť!

Povzbudením nám môžu byť udalosti z marca minulého roku, keď Vatikán odsúdil rozhodnutie Európskeho súdu, ktorý označil kríže v talianskych verejných školách za porušenie náboženskej slobody. Vatikánsky hovorca Federico Lombardi k tomu povedal, že kríž bol základným a dôležitým znakom náboženských hodnôt v talianskej histórii a kultúre a bol symbolom jednoty a radostného prijímania všetkých ľudí, nikoho nevynímajúc. Nehovorí tu

Anastasia Kuzminová so zlatou medailou

otec Lombardi aj za nás, Slovákov? Veď aj pre nás je kríž hlbokou slovenskou záležitosťou a nemožno ignorovať úlohu kresťanstva pri formovaní našej národnej identity.

Vo Vancouvri mohol celý svet

podľa dvojkríža na našej zástave vidieť, kto sme a komu patríme. My, Slováci, sme vo veľkej väčšine kresťania – katolíci a za dar viery vďačíme sv. Cyrilovi a Metodovi, našim vierozvestom. Ich dielo je pre nás živým prameňom pravdy. Počas ich účinkovania na Veľkej Morave medzi Slovanmi veľmi dbali na to, aby sa všetci ľudia pevne držali Kristovho učenia. Horlivo pracovali, aby Slovania uznali, že Kristus je vládca a nik iný! „Ja som Pán a iného niet.“ (Iz 45,5) Dlhé stáročia naši otcovia vyznávali: „Dedičstvo otcov, zachovaj nám Pane!“ Prosme Pána, aby tak ako naši otcovia, aj my sme obstáli v týchto ťažkých časoch, a udržali si vieru živú a takú ju aj odovzdali našim potomkom.

„Lebo slovo kríža je bláznovstvom pre tých, čo idú do záhuby, ale pre tých, čo sú na ceste spásy, teda pre nás, je Božou

mocou.“ (1 Kor 1,18) Takto hovorí sv. Pavol, a my sa chceme k tomu „bláznovstvu“ s hlbokou vierou priznávať a spolu s Kristom niest' denne tento kríž, kým nás neprivedie k Otcovi. Žalmista Dávid volá: „I keď po tvojom boku padnú tisíce a desaťtisíce po tvojej pravici, teba nezasiahne..., lebo tvojím útočišťom je Pán, za ochrancu si zvolil Najvyššieho.“ (Ž 91,7-9) Za ochrancu nášho národa si zvolme Najvyššieho Boha, Pána neba i zeme, Spasiteľa Ježiša Krista, spolu s jeho matkou Sedembolestnou Pannou Máriou, našou patrónkou. V nich majme dôveru, nádej, silu a vieru.

Už nie sme malí v očiach Pána, „pretože sa ku mne pritulil, vyslobodím ho, ujmem sa ho, lebo pozná moje meno“ (Ž 91,14). Denne poznávajme jeho sväté meno, v ktorom je spása. Na to meno sa ustavične obracajme, vyznávajúc, že len on je Pán, Kráľ a Spasiteľ.

Len vtedy Jeho slová: „a ukážem mu svoju spásu“ (Ž 91,16), nevyjdú nazmar.

Vyznávajme Kristov svätý kríž, nech naše životy svedčia celému svetu neustále a na každom kroku, že úplne patríme nášmu Vykupiteľovi Ježišovi Kristovi!

KŇAZMI v Roku kŇAZOV

RENÉ VYKUKAL

FOTO: ARCHÍV

VOZAJŇK UKOJ v iMSAJŇK

Opäť je tu čas, kedy sa lúčime s našimi najstaršími bratmi. Prajeme im v prvých okamihoch ich kňazského života otvorené srdcia pre Krista, ktorý ich povolal a čaká na nich v ľudoch, ktorých im pošle do cesty. Požiadali sme ich o kratšiu bilanciu rokov strávených v seminári.

Preto sme sa každého z nich opýtali:

„Ako sa zmenil tvoj pohľad na kňazstvo počas siedmich rokov v seminári?“

Štefan Kačmár
Slovenská Kajňa

Jedna z kníh blahej pamäti Jána Pavla II. nesie názov „Dar a tajomstvo.“ V nej je vyjadrená podstata povolania, kňazstva. Boh povoláva osobne a tajomne. On pozýva a človek dáva odpoveď. Kandidát možno na počiatku svojej cesty povolania ani sám nerozumie svojmu rozhodnutiu, ale cíti, že tak plní Božiu vôľu. Počas pobytu v seminári postupne upevňuje svoje povolanie a žasne nad dielom, ktoré cez neho koná Pán. Ináč to nebolo ani v mojom prípade. Denne som pozoroval tajomstvo kňazstva ako veľký dar, ktorý mi Pán chce raz zveriť. Samotný pobyt v seminári a prípravu na kňazské povolanie vnímam ako veľkú milosť od Nebeského Otca. S prijatým darom je dobré sa aj podeliť. O to sa chcem snažiť vo svojom kňazskom živote – byť darom pre tých, ku ktorým ma Pán pošle.

Jozef Barlaš
Snina – Farnosť Povýšenia sv. Kríža

Človek v hľadisku netuší, ako to kúzelník robí. Vidí pohyby, gestá, šatky, laná, holuby a skrine. Potom to príde – moment prekvapenia, záujem, zvedavosť, a ... radosť, radosť z kúzelníckej profesie. Kúzelníci svoje triky neprehrádzajú hocikomu a ak človek z hľadiska chce vedieť, ako to celé funguje, musí sa sám stať kúzelníkom. Potom už na veci hľadá ináč. Rozumie súvislostiam, vidí technickú stránku veci, rozoznáva reálne od zdanlivého. Vtedy už nie je človekom z hľadiska, zvedavosť pominula. Našťastie iba ona. Radosť, radosť z kúzelníckej profesie ostáva.

Dalibor Ondrej Lipany

Bolo to sedem rokov (verím, že úrodných:-), kedy som mohol viac nahliadnuť do „zákulisia“ života kňazov. Je lepšie začať chápať kňazstvo ako službu, lebo hovoríme o služobnom kňazstve. Hoci služba neznamená vždy splniť požiadavky, ktoré sú nám predkladané. Mal som tú výhodu, že o kňazstve som nielen počúval a študoval, ale vďaka môjmu princípálovi som ho mohol aj zažiť. Aspoň kúsok z neho. Veľmi sa naň teším, hoci nemôžem povedať, že viem, čo ma čaká a čím budem musieť prejsť. Predsa však odovzdávam do Jeho rúk svoju ochotu a so žalmistom volám: „Pane, posilni ma duchom veľkej ochoty“.

Martin Gazdačko Rozhanovce

Predtým, ako človek vstúpi do seminára a začne sa formovať po ľudskej i duchovnej stránke, pozerá na kňazstvo iba zvonku, a to pohľadom, ktorý nie je veľmi rozmenený „na drobné“. Do istej miery to bol aj môj pohľad. No ako človek postupoval stále o rok ďalej, mohol aj hlbšie vnímať kňazstvo a život kňazov. Kňaz je takým človekom ako všetci ostatní, so všetkým, čím je charakteristický život súčasného človeka. Znamená to, že nie je z iného sveta, ale z nášho sveta. Je vybraný z ľudí a teda skusuje na sebe všetko, čím človek dnes žije. Je taký istý človek, a predsa iný. To, čo ho odlišuje, je jeho vyvolenie, povolanie, ustanovenie, poslanie. To, čo ho odlišuje od druhých, nemá sám od seba a nemá sám pre seba. Je dobré, aby sme na to ani po vysviacke nezabúdali. O nás platia Ježišove slová: „Nie vy ste si vyvolili mňa, ale ja som si vyvolil vás, aby ste šli a prinášali ovocie“ (Jn 15, 16).

Matúš Tirpák Humenné – Srdisko III.

Zmena prostredia, životného štýlu, osamostatnenie. Sú to okolnosti, ktoré prežíva mladý človek paralelne s príchodom na miesto svojich vysokoškolských štúdií. Je plný ideálov, entuziazmu a túžby zmeniť svet okolo seba. Myslím, že tento výrok platí zvlášť u mladého muža, ktorý sa rozhodol bytostne nasledovať Krista tým, že s ním nadväzuje kvalitatívne úplne nový vzťah. Ktosi raz povedal, že postupom času ten istý mladý človek mnoho ideálov stráca a že túžba zmeniť celý svet sa mení na túžbu zmeniť predovšetkým seba. K tomuto konštatovaniu som dospel po siedmich rokoch strávených v seminári.

Martin Murajda Drienov

Sedem rokov je dlhá doba, počas ktorej môže prísť k celkovej zmene človeka. Niečo podobné sa stalo všetkým veľkým ľuďom, ktorí počuli ten úžasný a zároveň tajomný hlas. A myslím si, že je dôležitejšie ako to, ako sa zmenil pohľad na tú či onú vec. Ten dlhý čas je potrebný na to, aby sa nezmenil pohľad, ale aby som sa nechal zmeniť ja. Ak pristúpim na zmenu ja, tak Boh spôsobí zároveň aj to, že sa budem na ľudí a svet dívať iným pohľadom. Pre nás, ktorí chceme byť kňazmi, nech platí to, čo povedal sv. Pavol Korinťanom: „Pre vás sa otvorili naše ústa a rozšírilo naše srdce“ (2Kor 6,11).

Nemyslím si, že by som mal niekedy zidealizované predstavy o kňazstve/kňazoch. Vždy to boli predstavy primerané obdobiu života, v ktorom som sa nachádzal. Kňazstvo som ešte pred časom stráveným v seminári vnímal a aj teraz vnímam ako nezaslúžený dar, ako jeden zo spôsobov, ktorým Boh zostáva s ľuďmi „v kontakte“. Ak sa totiž o sviatosťach hovorí, že sú bránou, cez ktorú k nám prichádza Božia milosť, kňaz je potom v istom slova zmysle „otváračom brány – vrátnikom“ pre Boha a jeho pôsobenie v našich životoch. Kňazov beriem ako všetkých ostatných ľudí, s ich dobrými aj zlými vlastnosťami.

Tomáš Kormaník Nižná Šebastová

Marek Pančišin Snina – Farnosť Božieho milosrdenstva

Keď sa človek zastaví na svojej ceste, obzrie sa za seba a môže zhodnotiť svoje kroky, ktoré menili smer jeho života. Čas strávený v seminári vnímam ako obdobie hľadania Boha a nachádzanie seba. Je dobré vnímať Božie smerovanie a s odstupom času i cez svoju „malú históriu“ vedieť správne posúdiť znamenia svojich čias, že nič nie je náhoda a všetko začína mať svoj zmysel. Veľmi rád sa v spomienkach vraciam k uplynulým rokom ako človek, ktorý má rád dobrodružstvo v živote spolu s priateľmi i napriek rôznym prekážkam, ktoré sú preňho výzvou, lebo len tak sa môže posúvať smerom dopredu. Môj

pohľad na kňazstvo sa určite menil, no nie podstatou, ale jeho naplňaním v konkrétnej službe a poslaní – teória v praxi. Tempus est! Čas nanovo vykročiť, preto chcem stále mať pred očami Krista ako cieľ, a tak nezabúdať, odkiaľ idem a kam mám smerovať.

Lubomír Miškovič
Košice KVP

To, čo mení očí pohľad,
nemá nad srdcom vždy dohľad.
Oči hľadia upriamene,
srdcu chýba ľahkosť lane.

Na útok sa chystá had
zbúrať nedobytné múry.
Kým nepadne chimér hrad,
boj v človeku dlho zúri.

Keď sa pohľad srdca mení,
oči sú už v nehladení.
Pohľad na kňazstvo sa čistí,
keď sa tratí v Krista žití.

Ladislav Varga
Čaňa

Môj pohľad na kňazstvo sa až tak nezmenil. To, čo som považoval za podstatné v kňazskej službe, sa počas siedmich rokov v seminári nielen utvrdilo, upevnilo, ale aj očistilo od toho, čo tam bolo navyše. Možno povedať, že môj postoj sa stal reálnejší v tom, čo kňazstvo je. Myslím si, že aj keď sedem rokov prípravy je dlhý čas, predsa sa nedá spoznať kňazstvo úplne v jeho celistvosti. Diakonská pastoračná prax veľmi prispela k poznaniu tejto služby v jej praktickej rovine. Veď život a služba kňaza sa dá najviac spoznať v konkrétnom prežívaní kňazskej služby, na ktorú sa teším.

Peter Jano
Prešov – Sekčov

Skôr ako môj pohľad na kňazstvo, zmenil som sa ja. Šesť rokov seminára a rok pastoračnej praxe ma naučili, že cieľ, ku ktorému idem, je možné dosiahnuť mnohými cestami a Boh dáva človeku na výber, ktorú cestu si zvolí. Kňazstvo je pre mňa „cestou“ k večnosti. Cestou služby Bohu prostredníctvom ľudí, ku ktorým ma posielal, z ktorej i ja sám môžem načerpať mnoho.

Seminár je miestom, kde sa táto cesta formuje a rozpoznáva. Má dopomôcť mladému neskúsenému človeku nabráť isté návyky, ktorými bude lepšie odhaľovať Božiu vôľu. Je to aj miesto budovania vzťahov, ktoré pretrvávajú na celý život, pretože tí ľudia „z vedľajšej izby“ budú mojimi sprievodcami.

Späť ku koreňom

Čo „NOVÉ“ PRINIESOL PONTIFIKÁT BENEDIKTA XVI.?

SLAVOMÍR ENGEL

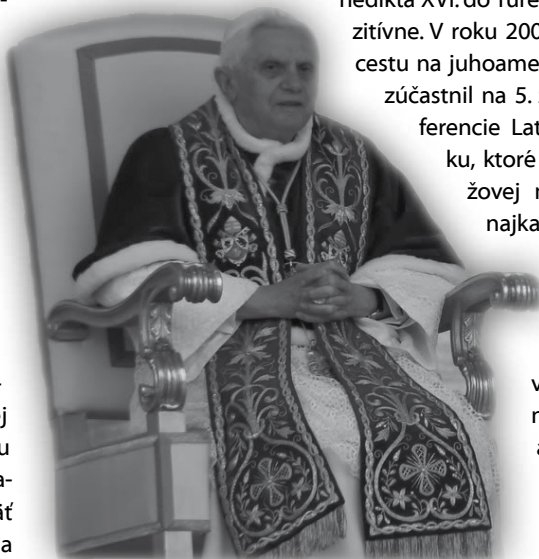
FOTO: INTERNET

Svätý otec Benedikt XVI. od svojho zvolenia uskutočnil 14 apoštolských ciest v zahraničí po všetkých kontinentoch a 17 ciest v Taliansku, kde navštívil rôzne mestá. Od začiatku jeho pontifikátu sa, samozrejme, udiali aj zmeny, ktoré zasiahli kuriálne úrady a taktiež liturgický život Cirkvi.

Apoštolské cesty

Prvou zahraničnou cestou Benedikta XVI. mimo Talianska bola návšteva jeho rodnej krajiny – Nemecka. Od 18. do 21. augusta 2005 sa zúčastnil na Svetových dňoch mládeže v Kolíne nad Rýnom, kde v záverečný deň tohto podujatia celebroid sv. omšu za účasti milióna mladých ľudí na známom Marienfelde v blízkosti Kolína. I niektorí z nás, seminaristov, sme sa zúčastnili tejto Bohom požehnanej akcie. Štafetu po Kolíne nad Rýnom v organizovaní Svetových dní mládeže prebralo austrálske Sydney, kde sa mladí z celého sveta zišli v roku 2008. Po tejto apoštolskej ceste svoje kroky Svätý otec nasmeroval do silne katolíckej krajiny v Európe – do susedného Poľska, kde sa zdržal v dňoch od 25. do 28. mája 2006. Pre nás, košických seminaristov, bola svätá omša v Krakove, na ktorej sme sa zúčastnili v rámci našej seminárnej púte, určite nezabudnuteľným zážitkom a príležitosťou načerpania mnohých milostí. Po tejto apoštolskej ceste Svätý otec v roku 2006 navštívil ešte španielsku Valenciu a opäť Nemecko, kde zavítal iba

do svojho rodného kraja – Bavorska. V decembri 2006 Svätého otca čakala veľmi dôležitá apoštolská cesta do Turecka. Bolo to po prvýkrát, čo ako pápež cestoval mimo Európy. Cestoval do krajiny, kde je dominantným náboženstvom islam – legalizovaný v tejto krajine až na štátne náboženstvo. Katolíkov rôznych obradov je v tejto krajine približne 100 000. Cesta mala svoju dôležitosť aj na ekumenickom poli. Benedikt XVI. sa stretol s najvyššími predstaviteľmi islamu a taktiež s pravoslávnyim patriarchom Konštantínopolu (dnešného Istanbulu), Bartolomejom II., s ktorým Svätý otec nadviazal veľmi silné ekumenické vzťahy. I napriek rôznym protestom a demonštráciám vyvolanými fundamentalistickými hnutiami islamu, bola cesta Benedikta XVI. do Turecka hodnotená veľmi pozitívne. V roku 2007 pápež uskutočnil prvú cestu na juhoamerický kontinent, v máji sa zúčastnil na 5. zasadnutí Biskupskej konferencie Latinskej Ameriky a Karibiku, ktoré vyvrcholilo počas pápežovej návštevy Brazílie, jednej z najkatolíckejších krajín na svete. V septembri 2007 boli oslavy 850. výročia založenia svätej Matky Márie v Mariazzelli, najväčšom mariánskom pútnickom mieste v Rakúsku a Svätý otec sa ich s radosťou zúčastnil. Okrem toho navštívil aj hlavné mesto Viedeň.

Rok 2008 znamenal pre Benedikta XVI. aj tri významné cesty do zahraničia. V apríli sa zrealizovala dlho očakávaná návšteva USA a zároveň jeho vystúpenie na pôde OSN pred Valným zhromaždením. Týždenný pobyt pápeža v USA znamenal pre tamojšiu cirkev nový impulz do ďalšieho života. V lete 2008 Benedikt už netrpezlivo očakávala Austrália a jej najväčšie mesto Sydney, kde práve prebiehal už spomínaný 23. Svetový deň mladých. Od 12. do 21. júla Svätý otec žil s mladými z celého sveta a taktiež to znamenalo významnú udalosť pre život Katolíckej cirkvi na piatom kontinente, veď posledná návšteva pápeža v Austrálii sa zrealizovala ešte v roku 1995 za pontifikátu Jána Pavla II. No a v septembri sa Svätý otec zúčastnil na oslavách 150. výročia zjavenia Panny Márie v Lurdoch. Prvú cestu do Afriky Svätý otec absolvoval v marci 2009, keď navštívil dve africké krajiny, Kamerun a Angolu. Jeho intenzívne sledovaná návšteva Svätej zeme sa uskutočnila v termíne od 8. do 15. mája 2009. Návšteve Svätej zeme a Jordánskeho kráľovstva venoval Svätý otec takmer týždeň, čo len svedčí o dôležitosti tejto apoštolskej cesty na náboženskom či ekumenickom poli. Zatiaľ poslednú apoštolskú cestu Benedikt XVI. absolvoval do nám susednej Českej republiky v septembri minulého roka. Svätý otec celebroid dve sväte omše, v Brne a Starej Boleslavi, z príležitosti sviatku národného patróna sv. Václava, mučeníka. Na tejto svätej omši a taktiež na takmer celej víkendovej návšteve Svätého otca v ČR sme sa my, košické seminá-

risti, mohli zúčastniť a na tieto udalosti si s radosťou spomíname.

Svätý otec počas svojich ciest, či už to bolo doma, v Taliansku alebo po celom svete, predniesol množstvo príhovorov a odovzdal veľa posolstiev, stretol sa s predstaviteľmi politického, náboženského a akademického života. Slávil Eucharistiu, požehnával pútnikov, bol s veriacimi. No predovšetkým sa nielen javí, ale aj je opravdivý pastier svojho ľudu, ktorému záleží na jemu zverených ovciach. Nech mu Všemohúci Boh udelí dostatok milostí a síl pre ďalšie apoštolské cesty.

Zaujímavosti z kuriálnych úradov

Od zvolenia Benedikta XVI. sa udialo veľa zmien v kuriálnych úradoch Svätej Stolice, ktoré sa týkali aj Slovenska. Najvýznamnejšou zmenou bolo menovanie nového štátneho sekretára Svätej Stolice, kardinála Tarcisia Bertoneho. Ďalšou nemenej významnou zmenou bolo nútené menovanie nového prefekta Kongregácie pre náuku viery. Po Josephovi Ratzingerovi sa ním stal americký kardinál William Joseph Levada. Stal sa tak najbližším spolupracovníkom pápeža v oblasti viery a mravov. Svätý otec tiež vymenoval ďalších kardinálov za nových prefektov iných kongregácií. Slovensko bolo poctené dvoma menovaniami: Cyril Vasil SJ bol vymenovaný za sekretára Kongregácie pre východné cirkvi a bol vysvätený za arcibiskupa v Bazilike Santa Maria Maggiore. Predtým pôsobil ako rektor Pápežského Orientálneho inštitútu v Ríme. Druhým, taktiež významným menovaním, bolo vymenovanie pátra Konštanca Miroslava Adama OP, za prorektora Pápežskej pontifikálnej univerzity sv. Tomáša Akvinského v Ríme a dekana právnickej fakulty tejto univerzity, známej pod menom Angelicum. Dovtedy prednášal kánonické právo na tejto univerzite. Zároveň sa stal členom úradu Kongregácie pre náuku viery a Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života.

Benedikt XVI. s pastorálom, ktorý používa v súčasnosti a s páliom z čias sv. Leva Veľkého

Pápež a liturgia

Najväčšou badateľnou zmenou bolo menovanie nového majstra pápežských ceremónií. Tento významný post už dlhé roky zastával nám známy a sympatický Mons. Piero Marini. Na jeho miesto 1. októbra 2007 nastúpil nový človek, takisto s menom Marini, ale bol to Mons. Guido Marini, vtedy 42 ročný cirkevný právnik z talianskeho Janova, ktorý bol v tejto arcidiecéze ceremoniárom a viedol liturgickú komisiu.

Silné liturgické cítenie v línii tradície Cirkvi je u Benedikta XVI. veľmi značné. Všetko nasvedčuje tomu, akoby chcel vrátiť život Cirkvi do stredoveku. Avšak práve v tomto kroku vrátiť sa späť, nachádzame možnosť nájst spojivá v ekumenickom dialógu. Čiže túto jeho snahu treba chápať čisto progresívne. Už od svojej inauguračnej omše sa rozhodol používať pálium v tvare, ktorý zaviedol stredoveký pápež sv. Gregor VII. Toto pálium nenosili pápeži 20. storočia, pretože používali také, ktoré je totožné s páliom ostatných arcibiskupov. Aby Svätý otec vyjadril ešte starodávnejšiu tradíciu, začal používať pálium, ktoré zaviedol pápež sv. Lev Veľký už v 5. storočí. Ďalším návratom k tradícii je pastorál, obdoba biskupskej berly, ktorý Svätý otec používa. Prvé dva roky používal z úcty k svojmu predchodcovi Jánovi Pavlovi II. práve jeho pastorál, s Kristom trpiacim na kríži. Potom sa vrátil k pastorálu bl. Jána XXIII. a od decembra 2009 používa nový pastorál, ktorého vzhľad pripomína starodávne časy. Najväčšiu pozornosť však vzbudilo motu proprio s názvom *Summorum pontificum*, kde Svätý otec jasne dovoľuje návrat k predkoncilo-

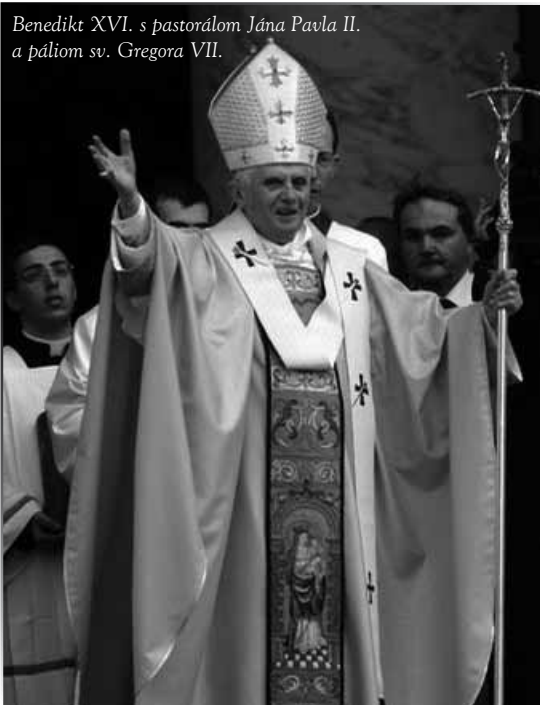
vej forme liturgie, čím vyšiel v ústrety kňazom a veriacim, ktorí silno inklinujú k tridentskej liturgii, pričom tu nejde len o to, že kňaz je otočený pri celebrácii sv. omše chrbtom k ľudu. Dovoľuje za splnenia určitých podmienok používanie omšového misála spred Druhého vatikánskeho koncilu. Dnes sa vedú diskusie medzi odborníkmi i medzi

bežnými veriacimi, čo tento krok vyvolá. Isté však je to, že ako riadna a bežná forma liturgie ostáva liturgia, ktorú ustanovil Druhý vatikánsky koncil. Avšak posledné predkoncilové vydanie omšového misála z roku 1962 sa môže používať ako mimoriadna forma liturgie. Čiže v žiadnom prípade tu nejde o dva rity, ale skôr o dvojaké slávenie toho istého rítu. Tak to Benedikt XVI. deklaroval aj vo svojom liste všetkým biskupom, v ktorom konkrétne rozoberá túto problematiku. Vydanie *Summorum po-*

ntificum bezpochyby patrí k najväčším krokom, ktoré doposiaľ Benedikt XVI. vo svojom pontifikáte učinil.

Dejiny volieb pápežov a následne pohľad na ich pontifikáty nás vedú k zaujímavému zisteniu. Zdá sa, že „prechodní pápeži“, čiže pápeži, ktorí boli zvolení už v pokročilom veku, a teda v ich prípade sa nepočíta s dlhým pontifikátom, obvykle vedia urobiť v Cirkvi poriadny vietor. Naposledy to Cirkev zažila v prípade Jána XXIII., ktorého pontifikát trval iba 5 rokov, napriek tomu život Cirkvi ovplyvnil veľmi výrazným spôsobom. Môžeme povedať, že podobné „časy vetrov“ Cirkev zažíva aj počas pontifikátu Benedikta XVI.

Benedikt XVI. s pastorálom Jána Pavla II. a páliom sv. Gregora VII.

LÁSKA, NÁDEJ, PRAVDA A POČIATKY Cirkvi

Encykliky a katechézy BENEDIKTA XVI.

FRANTIŠEK BARNA

FOTO: INTERNET

Okrem verejných vystúpení, ciest či stretnutí s ľuďmi zhromaždenými v lone Cirkvi alebo mimo nej, patrí k viditeľným výsledkom činnosti pápežov aj množstvo príhovorov, posolstiev, prednášok, katechéz, ale hlavne vydávanie encyklik – okružných listov adresovaných biskupom, kňazom, diakonom, veriacemu ľudu a všetkým ľuďom dobrej vôle.

Tie sa týkajú základných otázok viery a mravov, ktoré sú odpoveďou na aktuálne potreby a požiadavky doby.

Deus Caritas est (Boh je Láska)

Prvá encyklika Benedikta XVI. má názov pochádzajúci z Prvého Jánovho listu *Boh je Láska* (1 Jn 4,16). Tieto slová vyjadrujú jadro kresťanskej viery. Pohnútkou, ktorá viedla pápeža k tomu, aby v prvej encyklike hovoril o láske Boha, podľa jeho vlastných slov je skutočnosť, že „v dnešnom svete sa s Božím menom neraz spája pomsta, či dokonca povinnosť nenávidieť a konať násilie“. Pápež hovorí, že človek môže milovať Boha, pretože je pre neho dosiahnuteľný. Vkročil do života ľudí a robí krok smerom k nim. Boh pôsobí v každom jednotlivci cez sviatosť a skrze vieru Cirkvi sa obracia na každého z nás. Robí všetko pre to, aby nás podnietil odpovedať na jeho lásku.

Samotná encyklika je rozdelená na dve časti. Prvá časť, ktorá je vo väčšej miere teoretická, sa nazýva *Jednota lásky v stvorení a v dejinách viery*. Pápež v nej rozoberá zoširoka pojem lásky. Pomáha si pri tom filozofickými i teologickými úvahami. Dáva dôraz na to, že láska k Bohu a láska k blížnemu je jedna a tá istá skutočnosť. Slovo láska je dnes veľmi ochudobnené. Najprv pojem lásky Svätý otec vysvetľuje v zornom

uhle filozofie, potom náboženstiev a napokon vo svetle Biblie. Pápež tu poukazuje aj na rozdielnosť a jednotu slov *eros* a *agapé*. Slovo *eros* vyjadruje jednoducho svetskú lásku, kým *agapé* hovorí o láske založenej na viere a vierou formovanej.

Druhá časť encykliky *Uskutočňovanie lásky v Cirkvi ako spoločenstve lásky* analyzuje vzťah lásky a spravodlivosti. Pápež poukazuje na mylné názory z minulosti. Hovorí o marxistickom učení, podľa ktorého chudobní vraj nepotrebujú ani tak charitatívne diela, ako spravodlivosť. Podľa Marxa by každý mal dostať svoj podiel na svetských

dobrách a charita by tak nebola potrebná. Toto marxistické tvrdenie je však veľmi krátkozraké. Vychádza z povery, že človek vraj žije „len z chleba“. Ľudia však potrebujú vždy viac ako len technicky správne zaobchádzanie. V charitatívnej činnosti prvé miesto totiž patrí modlitbe. Kto sa modlí, nemrhá časom, aj keď všetko naokolo zvoní na poplach, že situácia je kritická a žiada sa iba konať. Láska je potrebná aj v najspravodlivejšej spoločnosti. Pápež pripomína, že neexistuje žiadne štátne usporiadanie, ktoré by urobilo službu lásky zbytočnou. Posolstvom tejto prvej encykliky Benedikta XVI. je upevnenie našej viery v Lásku, ktorou je Boh.

Spe salvi (V nádeji sme spasení)

Po encyklike o Láske Boha pápež Benedikt XVI. píše o kresťanskej nádeji. Teraz zdôrazňuje, že evanjelium nie je iba nejaká správa o veciach, s ktorými sa môžeme oboznámiť, ale je zvestou, ktorá je zdrojom faktov a mení život. Luigi Accattoli, novinár denníka Corriere della sera, sa zmienil o encyklike: „*Sebakritika moderného kresťanstva – to sú pre mňa z encykliky slová, ktoré ma najviac prekvapili.*“ Ubúdanie nádeje je v encyklike charakterizované ako dôsledok pádu ideológií. Teda je nevyhnutné prepojiť kritiku modernej doby so sebakritikou moderného kresťanstva. Kresťanstvo sa znovu musí učiť pochopiť samo seba. Nádej je v encyklike definovaná ako čakanie na budúce veci, ktoré sa začínajú už v prítomnosti nám darovanej v Ježišovi Kristovi.

Pápež sa vracia k minulým ideológiám, najmä k marxizmu. Chybou Marxa bolo, že nepochopil, že človek zostane stále človekom. To znamená, že v sebe stále nosí aj zlo, ktoré je pripravené vybuchnúť. Marx zabudol na slobodu človeka. Dokázala to krátkozrakosť tých, čo verili výhradne možnostiam vedy, pokroku. Tie síce otvárajú nové možnosti pre dobro, ale taktiež nesmiernie možnosti pre zlo. Ak technickému pokroku nezodpovedá rast v etickej formácii človeka, potom to nie je pokrok, ale hrozba pre človeka a svet.

Aj text tejto encykliky sa delí na dve časti. Prvá hovorí o nádeji odpovedajúc na otázku, akej povahy je vlastne nádej, aby zdôvodnila tvrdenie o tom, že sme spasení. Na zreteľ sa tu kladie otázka: „O aký druh istoty tu vlastne ide?“ Ide o istotu, ktorá má svoj základ mimo hmoty. Táto istota smeruje k tomu, čo je naozajstný zmysel života. Život je totiž vzťah. Je to vzťah s tým, ktorý je prameňom života. Žiť s Kristom a pre Krista znamená nechať sa pohltiť jeho „bytím pre“. Prvú časť Benedikt XVI. zhrňa slovami: „...*potrebujeme nádeje – menšie či väčšie – ktoré nás zo dňa na deň udržiavajú na ceste. No bez veľkej nádeje, ktorá musí presahovať všetko ostatné, aj tak nestačia. Touto veľkou nádejou môže byť iba Boh...*“

Druhá časť rozpráva o miestach, na ktorých sa učíme nádeji. Takýmito privilegovanými miestami sú modlitba, konanie, utrpenie a Posledný súd. Modlitba sa nikdy nemôže stať priestorom na uzatvorenie sa do súkromného kútiku šťastia. Správna modlitba je vlastne vnútorným procesom očisťovania, ktorý nás činí otvorenými pre Boha i pre druhých ľudí. Cez činnosť zas môžeme otvoriť nás i svet, aby mohol vstúpiť Boh. O utrpenie je možné sa deliť a tak cez neho nechať preniknúť svetlo lásky. Obraz súdu človeka často naplňa strachom, no Boh, ktorého atribútom je spravodlivosť, má s človekom aj milosť. Neznamená to, že zlo ostane nepotrestané, lebo milosť nevyklučuje spravodlivosť. Vo chvíli súdu zakúsime prevahu lásky Boha nad všetkým zlom vo svete.

Caritas in veritate (Láska v pravde)

Niektorí po encyklikách o láske a nádeji očakávali tretiu o viere. Pápež Benedikt XVI. však chcel ponúknuť pohľad na aktuálne a najpálčivejšie problémy súčasnosti. Svedčí o tom už aj fakt, že vydanie tejto, zatiaľ poslednej encykliky sa viackrát odložilo a stále sa text dopracovával. Titul tejto encykliky znie „*O integrálnom ľudskom rozvoji v láske a v pravde*“. Podľa slov Svätého otca je láska v pravde hna-

cou silou skutočného rozvoja každej osoby i celého ľudstva. Táto encyklika nadväzuje na veľké sociálne encykliky *Rerum novarum* Leva XIII. (1891) či *Populorum progressio* Pavla VI. (1967).

Encyklika nechce ponúkať technické riešenia rozsiahlych spoločenských problémov dnešného sveta. Pripomína však dôležité princípy, ktoré sa javia ako nevyhnutné pre ľudský rozvoj v budúcnosti. Patrí k nim pozornosť k ľudskému životu, rešpektovanie náboženskej slobody, odmietnutie predstavy, že človek sám je absolútnym strojom vlastného osudu. Pápež v encyklike upozorňuje na veľké svetové hrozby ako je dráma hladu a krajná chudoba mnohých krajín. Podľa neho práve snaha o pokrok najchudobnejších krajín celkom iste napomôže vyriešiť aj aktuálnu globálnu krízu. Ďalej upozorňuje na to, že ekonomika potrebuje pre svoje správne fungovanie aj etiku. V trhovom hospodárstve nemôže byť záko-

nom iba zisk, je potrebné, aby sa opäť vyzdvihla dôležitosť princípu nezištnosti a „logiky darovania“. Pápež sa neváha pustiť aj do kritiky humanitárnych organizácií: *„Niekedy sa stáva, že adresát pomoci je len nástrojom toho, kto mu pomáha, a že chudobní slúžia na to, aby udržiavali pri živote prebujnené byrokratické organizácie.“*

V tejto encyklike Benedikt XVI. poukazuje na potrebu svetovej politickej autority riadenej právom, ktorá by sa držala princípov subsidiarity (princíp, podľa ktorého má byť každá aktivita štátu a spoločnosti len podporná, to znamená v takých úlohách, na ktoré nemôže stačiť nižšia jednotka – najmä rodina) a solidarity. Táto autorita by sa mala zameriavať na uskutočňovanie spoločného dobra a rešpektovať veľké morálne a náboženské tradície ľudstva. Pápež v encyklike odkrýva aj tie pôvodné a často maskované korene krízy. Ide najmä o tému regulácie pôrodnosti a jej prudkého poklesu vo vyspelých krajinách, o mentalitu založenú na antikoncepcii a eutanázii. Ide aj o neúctu k prírode a životnému prostrediu, o absolutizáciu techniky so stratou zmyslu pre nadprirodzeno. Tento egoizmus zakorenený v ľudstve musí byť prekonaný a nahradený darom, ktorým sa má stať samotná ľudská osoba pre druhého.

Päť rokov katechéz (Od počiatkov Cirkvi)

28. apríla 2005 sa na Námestí sv. Petra vo Vatikáne zhromaždilo asi 15 tisíc pútnikov, aby sa po troch mesiacoch zúčastnili na generálnej audiencii. Teraz prítomných vítal nový pápež Benedikt XVI, ktorý sa ešte len akosi vžíval do novej služby hlavy Katolíckej cirkvi. Vyjadril svoje zmiešané pocity z tohto okamihu, ale povedal aj to, že *„z istoty v pomoc Boha i Najsvätejšej Matky Panny Márie, ako aj svätých mojích ochrancov pramení môj pokoj“*. Na tejto prvej stredajšej katechéze sa pápež pristavil pri mene, ktoré si zvolil z úcty k pápežovi Benediktovi XV., ktorý bol na čele Cirkvi v pohuných časoch I. sveto-

vej vojny. Okrem toho pripomenul otca západného mníšstva, svätého Benedikta z Nursie a myšlienku z jeho pravidiel: *„Pred Kristom nič nesmie mať prednosť.“*

V nasledujúcich katechézach pápež pokračoval v tom, čo začal jeho predchodca Ján Pavol II., a teda v meditáciách, ktoré pripravil o druhej časti žalmov a chválospevov z vešpier. Po ukončení tohto cyklu sa Benedikt XVI. začína v pravidelných katechézach venovať počiatovým obdobiam života Cirkvi od apoštolských čias. Najprv poukázal na veľké vzory, ktoré máme v samotných apoštoloch Ježiša Krista a tých, ktorí boli ich bezprostrednými spolupracovníkmi. Pápež následne prechádzal dejinami Cirkvi, venujúc sa najvýznamnejším postavám. Najprv to bolo obdobie cirkevných otcov. U nich Benedikt XVI. vidí aktuálnosť v otázke vzťahu viery a rozumu. Druhým podstatným bodom posolstva cirkevných otcov, na ktorý je nutné nadväzovať aj dnes, je téma modlitby. Človek potrebuje intimný vzťah ako učeník k svojmu Majstrovi. Od kresťanského staroveku sa pápež venuje významným mysliteľom, rehoľníkom i tým, ktorí priniesli správnu obrodu Cirkvi v ďalších obdobiach.

Okrem oficiálnych dokumentov či katechéz, pápež vydal aj dielo *Ježiš Nazaretský*, o ktorom sa vyjadril, že je výrazom jeho osobného hľadania a nie aktom učiteľského úradu. Jeho druhá časť sa objaví v origináli a v slovenskom preklade už v tomto roku.

Po roku nových skúseností – 2. časť

PETER STIEBER, Aldan (Rusko)

Obklopený znameniami viery, ktoré ma sprevádzali od detských čias, som sa vydal hľadať ich aj v odľahlej mrznúcej krajine niekoľko tisíc kilometrov ďaleko. V krajine prvo-májových sprievodov, červenej päťcípej hviezdy, ideológií minulého storočia, som napodiv našiel nielen znamenia, ale živých svedkov Krista. Ich viera stavia proti nim nielen anonymných okoloidúcich alebo náhodných známych, ale aj kolegov v práci či dokonca najbližších príbuzných. Skúsenosť, že vlastní príbuzní môžu byť človeku nepriateľmi, nie je len zlým snom, ale často trpkou skutočnosťou. Veď už len letmý pohľad náhodných okoloidúcich napovie človeku pri východe z jediného katolíckeho kostola v krajine dosť. Ale ich viera je tým, čo pre-máha svet. Odovzdáva sa v spoločenstve, ktoré je síce malé, ale posilňované Kristovým telom a krvou nadobúda dostatok síl deň čo deň kráčať proti prúdu. Mal som sa teda čomu priúčať... Veď vydať svedectvo nie je nikdy neskoro.

JOZEF NEMAŠÍK, Sobrance

Rok svojej pastoračnej praxe som strávil na slovensko – ukrajinskom pohraničí, v malom okresnom meste Sobrance. Aj keď je to ne-veľká farnosť, skúseností som tam mal možnosť nadobudnúť veľa. Prvoradé bolo bežné stretávanie s ľuďmi rôznych stavov a skupín a poznávanie ich životných osudov pri spoločnej práci a duchovných, športových či kultúrnych akciách. Táto blízkosť ľuďom v ich životoch otvárala nielen ústa, ale aj srdcia, a tak ponúkala mnoho cenných skúseností a dlhodobých priateľstiev. Tento čas zbehol rýchlo, no zanechal vo mne neopakovateľnú stopu.

JÁN KOCÚRKO, PŘICHOVICE (ČESKÁ REPUBLIKA)

Rok pastoračnej praxe som strávil v Litoměřickej diecéze. Dedinka, v ktorej som prežil 14 mesiacov svojho života v službe mladým, sa nachádza v krásnom prostredí Jizerských hôr a Krkonoš. Dedinka Přichovice nemá viac ako tristo obyvateľov. Preto sa možno pýtate, prečo v takejto dedinke? V tejto krásnej lokalite je Diecézne centrum života mládeže. Mojou prvoradou úlohou v tomto centre bol život podľa evanjelia, ktoré bolo súčasťou každého dňa. Tiež to bol spoločný život so skupinou dobrovoľníkov (týmakov), ktorých vedie kňaz, ktorý spravuje centrum. Príprava programu pre mladých obsahovala duchovný program ako aj rôzne športové aktivity, výlety, túry po Krkonošiach a veľa iného. No predovšetkým osobný vzťah s mladými bol tým, prečo som bol na tomto mieste. Okrem týchto vecí to bola aj každodenná práca v centre (varenie, upratovanie, ...). Počas tohto roka prebiehala oprava farského kostola, teda mal som možnosť vidieť aj túto stránku pastoraácie a to prácou v kostole. Súčasťou mojej služby bola aj príprava liturgie a stretávanie sa s veriacimi vo farnosti. Mimoriadne pekné boli stretnutia s rodinami, ktoré prichádzali do centra raz za mesiac. Za to všetko, čo som počas tohto roku dostal, som vďačný Bohu. Za vzťah s Ním, ktorý sa upevňoval cez modlitbu, priateľstvo s mnohými mladými, farníkmi, rodinami, kňazmi.

DIONÝZ TAKÁCS, BUDAPEŠŤ (MAĎARSKO)

Môj pastoračný ročník som strávil v Maďarskej republike, v Budapešti, v starobylej 960. ročnej farnosti Nanebovzatia Panny Márie. Môj pobyt a činnosť organizoval pán farár Zoltán Osztie. Počas môjho pobytu v Budapešti som sa mohol zoznámiť so životom Cirkvi a ľudí v ozajstnom veľkomeste. Mojou úlohou bolo pomáhať v živote farnosti podľa aktuálnych potrieb. Vyzdvihol by som asistenciu pri liturgii, ktorá obsahovala okrem sv. omši spievane večery, adorácie, pohreby, sv. omše v starom rímskom ríte. Dost času som strávil vo farskej kancelárii, pomáhajúc sekretárke Kinge, pomáhal som pri farských katechézach, zapájal som sa do činností farskej charity, chodieval na stretnutia skautov, na farskú katechézu pre dospelých. Začiatkom júla sme boli na farskom tábore v Rožňave, navštívili sme významné miesta východného Slovenska. Môj pán farár sa usiloval, aby som čím lepšie poznal celé Maďarsko, mal som umožnené týždenné pobyty v rôznych farnostiach, chodili sme spolu na púte, konferencie, exercície. Za ten rok som sa zoznámil s mnohými vzácnymi ľuďmi, videl mnohé povzbudivé kňazské príklady. Som vďačný Pánu Bohu, kňazom o. Zoltánovi (50) a o. Jurajovi (79), celej farnosti a Centrálnemu Semináru, že mi umožnili na skúsenosti bohatý pastoračný ročník.

LUKÁŠ DURKAJ, VEĽKÝ ŠARIŠ

Svoj pastoračný ročník som prežil v srdci Šariša, v mestečku blízko Prešova, vo Veľkom Šariši. Celý ten čas od septembra 2008 do júna 2009 som strávil poväčšine v spolupráci s tromi kňazmi, ktorí vtedy pôsobili v tejto farnosti. Išlo o farára vdp. Alexandra Repického a kaplánov vdp. Petra Kassaia a vdp. Lukáša Libáka. Týmto sa im chcem ešte raz poďakovať za pomoc, ohotu a rôzne pastoračné rady a skúsenosti.

Väčšina mojej činnosti spočívala v asistencii pri liturgii, práci s miništrantmi a birmovancami, kantorovania pri pohreboch, zastupovaní pani kostolníčky počas jej dovolenky a rôznych kancelárskych vybavovačkách. Samozrejme, mal som možnosť zapojiť aj svoje fyzické sily, a to na menšom „hospodárstve“, kde som vypomáhal skôr relaxačne.

V pamäti mi vždy zostanú príjemní ľudia, ochotní a aktívni birmovanci, nádherný Kostol sv. Jakuba a Kaplnka sv. Alžbety Uhorskej či krásna príroda v okolí veľkolepého Šarišského hradu.

STANISLAV VINTER, MICHALOVCE

Počas pastoračného ročníka v Michalovciach som formoval skupinku birmovancov, dve partie miništrantov, venoval som sa mládeži, viedol som mládežnícky zbor, vypomáhal som v kancelárii. Občas som popracoval v záhradke, čo bol skôr relax. V pastorácii som sa naučil uprednostňovať individuálny prístup – čo človek, to osud. Veľa mladých ľudí, už i detí, je hlboko zranených, a kňaz či rehoľná sestra je často poslednou šancou. Je to alarmujúci stav a aj to ma opäť utvrdilo v mojom povaní byť tu pre človeka – byť otcom, bratom, sestrou i matkou.

ROMAN HAŠKO, KOŠICE - FURČA

„Všetko má svoj čas“, vraví kniha Kazateľ. V našom seminári po druhom roku formácie je čas desiatich mesiacov určených na pastoračnú prax. Približne 5 kilometrov od nášho seminára v Košiciach sa nachádza Farnosť Svätej rodiny, kde som ja ten požehnaný čas strávil.

Pod vedením skúseného kňaza – pána farára, ale aj jeho kaplánov, som sa snažil vykonávať činnosti, ktoré bohoslovcovi prislúchajú.

Spoznal som mnoho dobrých ľudí, s ktorými som spolupracoval a ktorí mi vždy pomáhali, najmä modlitbou za mňa a moje povolanie. Načerpá som veľa skúseností, mnohému som sa priučil a ak s Božou pomocou budem kňazom, najmä v pastoračii tie skúsenosti určite využijem.

Čas sa naplnil, pastoračný ročník som ukončil, no pekné spomienky mi na „moju Furču“ v srdci navždy ostanú!

PETER FEJERČÁK, FRIČOVCE

Veľmi si cením kňazov, ktorí si berú bohoslovcov na pastoračný ročník, pretože chcú nás niečomu praktickému naučiť, a majú trpezlivosť s našimi začiatkami, pokrokmi, ale i chybami, akými oni už prešli a teraz to trpia pri nás. Mojou úlohou teda bolo písanie farského bulletinu, asistencia pri liturgii, zastupovanie pri vyučovaní náboženstva. Farský kostol je spojený s farou, čo je výhodné pre adoráciu a modlitbu kedykoľvek počas dňa. V tomto komplexe sa tiež nachádza výborný prostriedok pre novodobú pastoračiu a tým je miestnosť s malou posilňovňou, so stolným tenisom a futbalom. Napokon ma milo prekvapila moja skupinka birmovancov svojou chválitebnou dochádzkou na stretnutia a výborným správaním na nich. Za to im ďakujem. Či to len hrali? Pastoračný ročník je výhodným priestorom na získavanie skúseností v spomenutých činnostiach i v spoznaní mentality nového prostredia.

Podlipu spirus, plava latikus

LUKÁŠ DURKAJ
FOTO: INTERNET

Podlipu spirus, plava latikus

Pokiaľ si myslíte, že viete latinsky, a nijakým spôsobom nevieťe preložiť nadpis tohto článku, buďte pokojní. Nie je po latinsky. Tento článok však o latinčine je.

Tento najvitálnejší z mŕtvych jazykov sa zrodil niekedy v 6. – 7. stor. pred Kristom na území italského kmeňa Latinov. A keďže medzi latinské kmene patrili aj obyvatelia vtedy vznikajúceho mesta zvaného Rím, dostala latinčina s postupnou výbojnosťou Queritov veľmi dobrú perspektívu. Jej najväčším súperom bola vtedajšia „angličtina staroveku“ – všeobecná verzia gréčtiny zvaná *koiné*. To sa malo v budúcnosti zmeniť. Ale nie hneď.

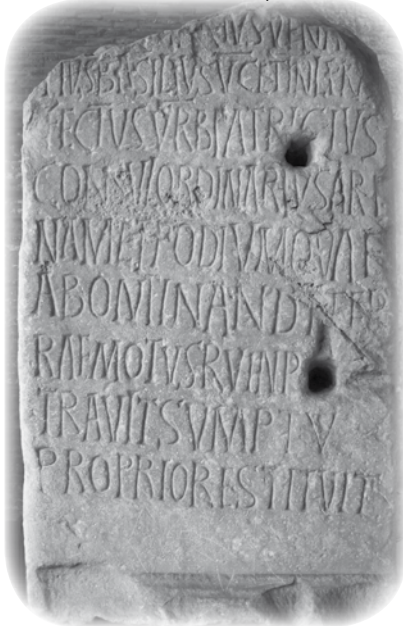
Ak sa na latinčinu pozrieme zblízka, môžeme z nej priam vycítiť mentalitu jej pôvodných používateľov. Rím sa postupne stal expandujúcou vojenskou veľmocou. Aj jazyk bol úmerne tomu prispôsobený. Bol presný, praktický, právnický. Nič pre snívajúcich Grékov. Tí sa medzitým dostali na listinu národov, ktoré sa nedobrovoľne ocitli v novej štátnej štruktúre zvanej Rímska republika. Gréci a ani vplyv gréčtiny nezmizol. Stal sa len nie najoficiálnejším. Veď aj samotná latinčina vtedy prebrala značné množstvo gréckej slovnéj zásoby.

Počas obdobia neskorej republiky a ranného cisárstva nastalo klasické obdobie latinčiny. Tá sa dostala do rúk majstrov rečníckeho umenia v senáte. Najznámejší z nich bol asi slávny Cicero. Títo páni sa rozhodli očistiť jazyk od chýb a urobiť z neho čo najelegantnejšiu formu komunikácie. To sa im zjavne podarilo, keďže klasickú formu postupom času používali už len oni a rôzni vzdelaní snobi

tohto sveta. Medzi pospolitým ľudom sa zachovala ako akýsi druh nárečia odborne zvaného *sermo vulgi* (Cicero) alebo vulgárna latinčina.

Tu je vidieť, ako môže umelosť a kontrolovateľnosť spôsobiť smrť jazyka. Zatiaľ čo sa klasická latinčina uchovala len v odbornej sfére, tá vulgárna (ľudová) sa postupne pretransformovala do živých jazykov románskej jazykovej skupiny (italiančina, francúzština, španielčina, portugalčina, rumunčina a iných). Takto môžu výskumníci ľahko bádať, ktoré slovo patrí do klasickej a ktoré do ľudovej latinčiny. (Pre ilustráciu, nasledovné výrazy budú v týchto jazykoch: slovensky / klasická latinčina / vulgárna latinčina / taliansky / francúzsky: oheň / ignis / focus / fuoco / feu, | kôň / equus / caballus / cavallo / cheval, | rozprávať / loquor / parabolare / parlare / parler, | pekný / pulcher / bellus / bello / bel.) Zaujímavý je teda fakt, že z nárečia sa vyvinuli spisovné jazyky. Poukazuje to na neustály vývin živého jazyka, ktorý nemožno zastaviť.

Ďalším vplyvným faktorom na zachovanie latinčiny bola skutočnosť adoptovania si tejto reči kresťanskými vzdelancami a cirkevnou hierarchiou. Tí sa snažili štýlom čo najviac priblížiť k jednoduchým ľuďom. Samotný Augustín sa priznal, že kvôli svojim poslucháčom a čitateľom robil v latinčine náročky gramatické chyby. Postupne sa latinčina stala jediným liturgickým jazykom západných kresťanov a dostala zjednocujúci cha-

rakter. Jednota v stredovekej latinčine vyzerala asi tak, že každý písal síce po latinsky a jednak po svojom. Rôzni autori si prispôbovali význam slov, nejaké tie do slovnej zásoby pridali iné pozmenili. Klasická latinčina so stratou svojho domovského štátu stratila aj jemnosť a vycibrenosť intelektuálnych senátorov.

Vplyvom stredovekej previazanosti štátnej a cirkevnej moci sa *lingua ecclesiae* (jazyk cirkvi) stal aj oficiálnym európskym diplomatickým a správnym spôsobom komunikácie. Ak by ste napríklad prehľadávali štátne archívy takého Uhorska, možno by ste sa počudovali, že po maďarsky tam toho veľa nenájdete. Väčšinu času existencie Uhorska bola oficiálnym jazykom tejto ríše v karpatskej kotline práve latinčina. Tento trend nebol v stredovekej Európe ojedinelý. Prakticky všetky jazyky starého kontinentu sú ňou poznačené. Stopy nachádzame v gramatike, slovnej zásobe, v používaní typu písma či v rôznych odborných a vedeckých termínoch. Toto dedičstvo dnes „trápi“ všetkých uchádzačov, ktorí sa pokúšajú dostať k podstate vied, akými sú medicína, právo a hlavne teológia. Teda, ak budete potrebovať poradiť v tomto odbore, obráťte sa na najbližšieho bohoslovca.

S príchodom renesancie a novoveku sa k slovu začali hlásiť aj ostatné národné jazyky. Takto sa dal tento najrozšírenejší jazyk vtedajšieho sveta na definitívny ústup. Po porážke medzi pospolitým ľudom sa latinčina strácala aj z literatúry a z administratívy. Jediným priestorom opäť ostali len tie najvznešenejšie kruhy a vrstvy vzdelancov. Tí renesanční si ju očistili od stredovekých ná-

nosov a posunuli ju opäť do klasickej formy. V takejto podobe úspešne vydržala až do 17. storočia. Jej poslednou baštou sa stala Cirkev. Tam bola v liturgii zosadená z trónu počas Druhého vatikánskeho koncilu.

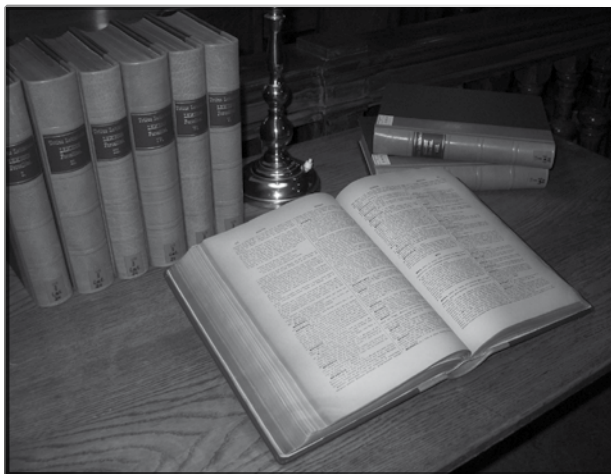
Napriek všetkému sa na túto niekdajšiu kráľovnú jazykov nezabudlo. Ostatné časy začínajú vzbudzovať rôzne tendencie, ktoré volajú po starých, tradičných a časom overených skutočnostiach. V západnej Európe a v Spojených štátoch vznikajú na univerzitách spolky, ktoré sa snažia o oživenie klasických jazykov (hlavne latinského a gréckeho) a ich širšie používanie v živote. Samozrejme, nikto nemôže dúfať, že by opäť dosiahli vplyv niekdajších rozmerov. Stávajú sa len akousi módnou záležitosťou. Napríklad do latinčiny boli preložené také populárne knihy ako Harry Potter, Asterix či Robinson Crusoe. Podľa rôznej výslovnosti môžeme dokonca rozoznať, z ktorej krajiny asi milovník klasických jazykov pochádza. Trebárs také slovo priateľstvo *amicitia*. Staroveký Riman by to vyslovil *amikitia*, Slovak *amicicia*, Talian *amicicia* a Američan *ejmisišia*.

Navyše stále ostáva oficiálnym a vzorovým jazykom Vatikánu a Katolíckej cirkvi. Aj dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu o kňazskej formácii a liturgii zdôrazňujú jej primárne postavenie. Všetky oficiálne dokumenty a liturgické knihy sa vydávajú v latinskej predlohe a podľa nich sa majú robiť aj preklady do národných jazykov.

Ak si aj napriek tomu všetkému myslíte, že tento jazyk sa vás netýka, že je len pre lingvistických patológov, spomeňte si na pády skloňovania podstatných mien a ich názvy. Odkiaľ sme ich asi prebrali? A to nie je, čo sa týka slovenskej gramatiky, jediná záležitosť (pre spresnenie - za „y“ môže Hattala a gréčtina).

Aby som sa však vrátil k názvu tohto odborného pojednania: „Pod lipu spí Rus, pláva laty kus.“ Na túto vetu ma v prvom ročníku nacyhtal jeden z profesorov. Asi desať minút som sa ju snažil preložiť. Vtedy som pochopil, že latinčinou nie je všetko, čo má koncovku „us“. Ak pri pozraní na skutočnosť zostaneme len na povrchu, môže nám veľa vecí uniknúť. Trebárs aj taká krása latinského jazyka.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΡΟΜΑΝΙΑΣ

ČO JEREMIÁŠ NEPOVEDAL

ĽUBOMÍR MIŠKOVÍČ

FOTO: INTERNET

ČO JEREMIÁŠ NEPOVEDAL

Mohol si to rozviesť aj trochu viac. Lepšie to popísať. Takto je to iba náznak. Ťažko uveriteľný a ešte ťažšie pochopiteľný náznak. Lebo si to ani neviem dosť dobre predstaviť. Tú realizáciu. Píšeš, že si bol zvädzaný a že si tomu podľahol. Nie žeby som si nevedel predstaviť zvädzanie. Knihy, filmy, samotný život poskytujú dosť možností na zoznámenie sa s tým,

ba povedať, že Tvoj život hovorí o tom, že sa predsa len niečo čudné mohlo udiť.

Človeku dnešnej doby je ťažké pochopiť, že si nepodľahol zvodom veľkých očí, (klipkajúcim) vlniacim sa mihalniciam, vlniacim sa krivkám, sladkým (no často prázdny) slovám. Podľahnúť zvodom sily ducha a nie tela. No to snád' nie! Vari naozaj?

čo to vlastne je. Ale v Tvojom prípade ide predsa len o akési iné zvädzanie. S takým niečím mnohí skúsenosť nemajú. A Ty si mal? Píšeš, že hej, ale nie je jednoduché tomu veriť. Ak vôbec.

Zvädzal Ťa. Nechal si sa zviest'. A robil to už od života Tvojej matky. Ale ako? Ved' On nehovorí. Ani zvodný pohľad, ktorý by na Teba „hádzať“, si neviem v Jeho prípade predstaviť. Vari spieval pod oknom? No, neviem. Nemal si to nechať nepovedané. Vyvoláva to pochybnosti. Aj keď tre-

Rozumiem tomu, čo znamená byť duchovne veľkým človekom. S charizmou. S niečím, čo sa nedá opísať. S niečím, čomu ani najneodolateľnejšia peknosť tela nemôže konkurovať. Ale aj tak si mohol aspoň naznačiť, ako to celé prebehlo. Boli by sme múdrejší. Viac by sme niektorým veciam rozumeli. Možno. Že je to vždy aj tak trochu iné? Hmm. Uvidím, keď budem zvedený.

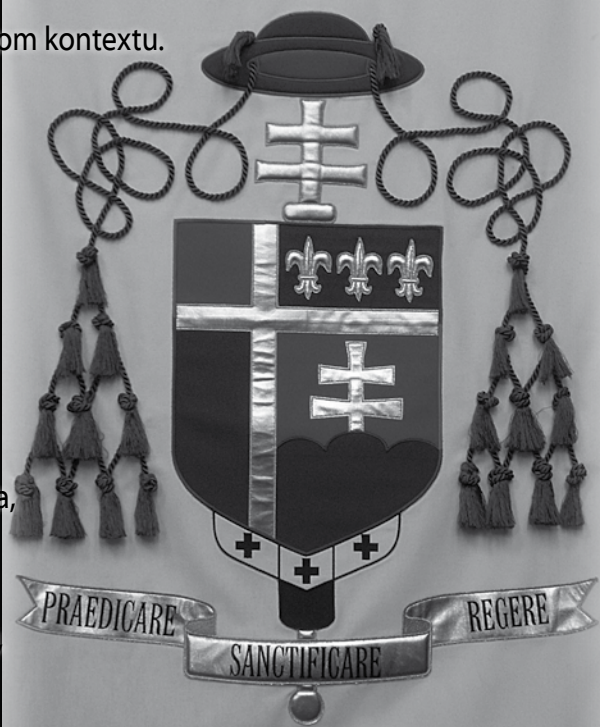
20 rokov episkopátu

Episkopos -

– ten, kto „vidí viac“;
ten, kto „vidí napred“;
ten, kto „pred-vída“.
Biskup je ten,
ktorý vie múdro a rozvážne pred-pokladať, čo *bude*,
pretože múdro a rozvážne žije to, čo *je*.
Biskup je človekom *budúcnosti*,
pretože je človekom *prítomnosti*.
Biskup pozná dobre ľudské *tu a teraz*.
Je a chce byť jeho súčasťou.
Je *homo contextoris* – je človekom kontextu.
Nikdy nestojí mimo neho.

Biskup vie hovoriť i mlčať;
vie vidieť i prehliadnuť;
vie byť prvý i posledný;
vie byť mocný i bezmocný.
Biskup je človek pravej viery.
Je *teo-lóg*.
Rád hovorí o Bohu.
Správne interpretuje Božie,
pretože zdieľa a pozná ľudské.
Správne vysvetľuje Bohočloveka,
pretože je Božím človekom.

Biskup je človekom hĺbky i šírky,
je mystikom i humanistom.
Je človekom *in-špirácie*,
pretože je človekom Ducha.
Neponúka však svoje, ale Božie,
pretože biskup je ten, kto je premožený Bohom.
Biskup je Božím mužom.

VLADIMÍR JUHÁS

20 rokov EPISKOPÁTU

20 rokov episkopátu

MONS. ALOJZ TKÁČ,
KOŠICKÝ ARCIBISKUP-METROPOLITA

PETER ZUBKO

FOTO: ARCHÍV

Narodil sa 2.3.1934 v obci Ohradzany pri meste Humenné. Po dvoch rokoch štúdia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave sa stal poslucháčom Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty v Bratislave a po jej absolvovaní bol 25.6.1961 vysvätený za kňaza Košickej diecézy. Pastoračne začal pôsobiť ako kaplán vo farnosti Zborov, v roku 1963 absolvoval povinnú základnú vojenskú službu, od roku 1964 pastoračne pôsobil vo farnosti Košice, ale pred štátom bol evidovaný ako biskupský archívár. V roku 1976 sa dostal mimo pastoraácie; živil sa ako robotník vo viacerých zamestnaniach. Až v roku 1983 mu bol vrátený štátny súhlas a stal sa farárom vo farnosti Červenica. Viackrát počas výroby a zvyšku totality otvorene prejavil svoju nespokojnosť s dianím v Cirkvi a krajine, preto bol sledovaný komunistickou tajnou políciou (Štátnou bezpečnosťou). Po páde totality v Československu bol 14.2.1990 menovaný pápežom Jánom Pavlom II. za košického diecézneho biskupa, 31.3.1995 bol povýšený na prvého košického arcibiskupa-metropolitu. V roku 2010 uplynulo 20 rokov jeho biskupskej služby.

Mons. Alojz Tkáč sa stal biskupom v náročnom období po páde totality, keď si Katolícka cirkev hľadala svoje nové postavenie v demokratizujúcej sa spoločnosti. Po 28 rokoch vakancie košického biskupského stolca mu pripadla neľahká úloha obnoviť autoritu biskupa medzi klerom a veriacimi laikmi vo svojej diecéze. Bolo potrebné nielen obnoviť, ale aj dobudovať štruktúry, ktoré komunizmus zakazoval: v roku 1994 bol obnovený Kňazský seminár a založený Teologický inštitút, v roku 2003 vznikla Teologická fakulta. Viacerí kňazi získali vyššie vzdelanie v Taliansku, Nemecku, USA, Kanade, Poľsku, Maďarsku, Francúzsku, Chorvátsku. Postavilo sa okolo 120 nových kostolov a takmer všetky ostatné boli obnovené a postupne konsekrované. Zriadených bolo asi 50 nových farností. Vysvätených bolo desiatky kňazov, ktorí zaplnili všetky farnosti a vekový priemer presbytéria sa výrazne omladil. Do arcidiecézy sa vrátili alebo prišli tieto rehole: pavlíni, lazaristi, verbisti, augustiniáni, redemptoristi, palotíni, františkáni, dominikáni, jezuiti, saleziáni, premonštráti; zo ženských reholí: bosé karmelitánky, uršulínky, anglické panny, dominikánky, školské sestry, františkánky, cyrilometodiánky a ďalšie. Druhý vatikánsky koncil a vôľa pokoncilových pápežov, najmä Jána Pavla II., bola konkretizovaná prostredníctvom diecéznej synody (2004 – 2006).

20 ROKOV EDISKODÁTU

14.2.1990 apoštolský administrátor
17.3.1990 biskupská konsekrácia
18.3.1990 inštalácia v katedrále
1991 – 1994 spolupodieľanie sa na obnovení interdiecézneho kňazského seminára v Spišskom Podhradí - Spišskej Kapitule
1991 nultý ročník Festivalu sakrálneho umenia v Košiciach
30.1.1993 spolukonsekrátor pomocného biskupa Bernarda Bobera
4.10.1994 obnovenie činnosti Kňazského seminára
1994 vznik Ekumenického spoločenstva v Košiciach
31.3.1995 Košická diecéza povýšená na arcibiskupstvo apoštolskou konštitúciou *Pastorali quidem permoti*, založenie Košickej cirkevnej provincie
2.7.1995 Ján Pavol II. na návšteve Košíc v rámci druhej návštevy Slovenska, priatie pália a kanonizácia troch košických mučeníkov
1996 obnovenie činnosti Košickej kapituly
7.9.1999 otvorenie Kňazského domova Františka Majocha vo Veľkom Šariši
23.11.2000 Kostol sv. Egídia v Bardejove povýšený na baziliku menšiu

30.11.2002 – 25.11.2006 Synoda Košickej arcidiecézy
25.4.2003 začiatok diecéznej fázy procesu beatifikácie a kanonizácie Božej služobnice Anny Kolesárovej-Hruškovej
1.9.2003 založenie Teologickej fakulty
13.9.2003 pápež Ján Pavol II. prechádzal cez Košice v rámci tretej návštevy Slovenska
20.3.2004 konsekrácia pomocného biskupa Stanislava Stolárika
4.9.2004 oslava 200. výročia založenia Košickej diecézy
15.9.2004 pápežské schválenie teologickej fakulty na päť rokov
27.6.2005 obec Malý Sulín bola z Košickej arcidiecézy pričlenená k Spišskej diecéze
19.1.2006 vojenská tragédia pri Hejciach
9.8.2006 Kostol sv. Mikuláša v Prešove povýšený na konkatedrálu
15.7.2006 posvätenie pamätníka pápeža Jána Pavla II. v Košiciach
17.9.2006 beatifikácia Košičanky Sary Salkaházi
17.11.2006 oslava 800. výročia narodenia sv. Alžbety
19.6.2008 Kostol Narodenia Panny Márie vo Vranove nad Topľou povýšený na baziliku menšiu

biskupská konsekrácia na futbalovom štadióne v Košiciach

VŠETKO JE BOŽÍ DAR

ROZHOVOR S OTCOM ARCIBISKUPOM MONS. ALOJZOM TKÁČOM

FRANTIŠEK BARNA, SLAVOMÍR ENGEL
FOTO: MARTIN KOHUT

VŠETKO JE BOŽÍ DAR

Môžete v krátkosti opísať svoju cestu ku kňazskému povolaniu a spomenúť si na ľudí, ktorí mali najväčší podiel na Vašom rozhodnutí stať sa kňazom?

Moje kňazské povolanie je predovšetkým Božím volaním. Na začiatku všetkého je Božie volanie. Pamätám sa, keď som ako malý chlapec pre svoje sestry, ktoré boli mladšie, „slúžil“ svätú omšu. Keď šli rodičia v nedeľu do kostola, hlavne na filiálku, nebrali nás so sebou, lebo sme boli ešte veľmi malí. No, keď som s nimi zostal, primeraným spôsobom som im svätú omšu slúžil. Potom ako chlapec a žiak ľudovej školy som miništroval, a to aj počas celého štúdia na gymnáziu v Humennom. V tom čase som pocítil aj povolanie za misionára. Kupoval som si časopis *MLádež a misie*, vďaka čomu som poznal všetkých slovenských misionárov pracujúcich kdekoľvek vo svete. Bol to predovšetkým páter Lechovič, ďalej Vojenčiak, Galis a ďalší. Potom to boli aj iní kňazi, ktorí nás formovali jednak počas gymnaziálnych štúdií, ale aj tí z našej farnosti. Napríklad pán farár Drotár, Tomko, Marton, Fabian, Sijarto... Títo všetci mali vplyv na

moju kresťanskú formáciu. Nesmiem však zabudnúť na moju rodinu, z ktorej som pochádzal, je katolícka a podobne aj moja rodná farnosť a obec. Môj sen po misijnom povolaní sa nesplnil, lebo prišiel rok 1950, kedy boli rehoľné spoločnosti zrušené. V roku 1953 som maturoval. Štyrikrát som sa hlásil do seminára. Keď ma nevzali, išiel som študovať na Filozofickú fakultu Komenského Univerzity v Bratislave. Rodičia moje odhodlanie ísť do Kňazského seminára podporili, ale otec podotkol, aby som im neurobil hanbu.

Ako ste prežívali roky formácie v seminári?

V tej dobe som bol, samozrejme, šťastný, tak ako asi každý vtedajší seminarista, že vôbec v seminári som, pretože bol takzvaný *numerus clausus*. Ak sa dobre pamätám, v roku, keď som sa ja hlásil do seminára, z celého Slovenska sa hlásilo 75 a z toho prijali len 15. Veľkou nevýhodou bolo aj to, že v tých rokoch sa hlásili ešte aj takzvaní robotnícki seminaristi. Boli to tí, ktorí nemali maturitu. Prišli do Bratislavy, mali svojich protežantov v profesorskom zbore. Niektorí profesori ich veľmi preferovali, boli prijatí s nedo-

končeným štúdiom, poslali ich na niektoré gymnázium v Bratislave, tam zmaturovali, a potom oni mali prednostné právo na prijatie do seminára. Keď som sa konečne dostal do seminára, bol som veľmi šťastný. Medzi tými, ktorí sa spolu so mnou uchádzali o prijatie, bol pán arcibiskup Sokol, pán farár Mašlár a iní. Ja som však bol prijatý až tri roky neskôr.

Formácia v Kňazskom seminári nebola ideálna. Bolo to preto, že Kňazský seminár a Teologická fakulta boli pod dohľadom štátnej bezpečnosti či štátnych úradov. Mali sme strach, či vôbec skončíme štúdiá. Hodnotiac profesorov konštatujem, že napriek všetkým problémom, ktoré v tej dobe boli, mohli nám dať viac. Teológia je predsa veľmi bohatá veda. Bol som trochu sklamaný aj preto, lebo som mohol porovnať úroveň prednášok s tými, ktoré som navštevoval pred vstupom do Kňazského seminára na Filozofickej fakulte. Kvôli pravde a historickosti si dovoľm povedať, že na Teologickú fakultu nepatril profesor Horák a profesor Straka. Boli to dokonca exkomunikovaní kňazi. Takisto na pôdu Kňazského seminára a Teologickej fakulty nepatril bratislavský kanonik Štefan Zárecký.

20 ROKOV EDISKODÁTU

Poriadok v seminári sme prísne dodržiavali. Okrem púntku na rozjímanie sa ma v seminári dotkla publikácia od Františka Xavera Nováka *Pohledy do života bohoslovců a kněží*, a taktiež iná knižočka *Atléti Boží*. Na tom sme mnohí vyrastali. Počas piatich rokov v seminári z môjho ročníka boli dvaja spolužiaci vylúčení. Po piatich rokoch štúdia som bol šťastný, keď sme so spolubratmi mohli pristúpiť ku kňazskej vysviacke.

Ktorý prvok formácie má podľa Vás najväčší zmysel pri výchove seminaristov?

Skôr by som povedal, ktoré prvky, lebo sú viaceré. Tu nám dáva jasnú odpoveď posynodálna exhortácia pápeža Jána Pavla II. *Pastores dabo vobis*. Ako základ je to ľudská formácia, aby kandidát kňazstva bol vhodný do doby, v ktorej žije. Ďalej je to duchovná formácia, ktorá posilňuje seminaristu v spoločenstve s Bohom. Intelektuálna formácia slúži k pochopeniu viery a pastoračná formácia vedie k účasti na láske Ježiša Krista, Dobrého pastiera.

Ako si spomínate na svoju kňazskú vysviacku a primičnú svätú omšu?

Je to už 49 rokov, ale, samozrejme, že si na to spomínam. Rodičia prišli na kňazskú vysviacku už deň vopred. Pre nich bol už aj samotný pobyt v Bratislave, dá sa povedať, životným zážitkom. Bezprostredne pred kňazskou vysviackou som bol dve hodiny v kaplnke, kde som očakával prijatie vysviacky, ktorá bola v Dóme sv. Martina.

Primície boli spojené s istým napätím. Na všetko totiž bol potrebný štátny súhlas. Ako každý iný primiciant som ten súhlas dostal, ale platil len na samotnú primičnú omšu. Sláviť primičnú omšu nebolo dovolené vonku, mimo kostola, a taktiež bolo zakázané použitie rozhlasu. Pohostenie po svätej omši bolo pod veľkým stanom na dvore, pretože aj prepožičanie kultúrneho domu v obci bolo na takúto účely zakázané. Kvôli chýbajúcemu povoleniu som ešte takmer dva týždne po primíciách slúžil svätú omšu pri zamknutých dverách.

20 ROKOV EDISKODÁTU

Uskutočnila sa predstava o kňazstve, ktorú ste mali v seminári vo Vašom reálnom kňazskom živote?

Zo začiatku nie. Moja predstava o kňazstve vychádzala z pastoračných aktivít kňazov, ktorých som poznal. Znamenalo to slúžiť svätú omšu, kázať, katechizovať, chodiť do školy, navštevovať nemocných, 5 až 7 rokov byť kaplánom a napokon správcom farnosti. Táto predstava bola upevnená mojím pôsobením v Zborove, kde som bol kaplánom iba pol roka, lebo potom som išiel na vojencinu. Aj počas vojenskej služby som stále túžil po pastoračii vo vidieckych farnostiach. Po jej skončení mi však bolo povedané, že mám prísť na biskupský úrad ako aktuár. Bolo to pre mňa veľké sklamanie. Nevedel som sa s tým spočiatku zmieriť. Po asi troch rokoch som už mohol chodiť do školy, samozrejme, že som slúžil sväté omše, spovedal som a napokon som bol rád, že som v Košiciach. Tie prvotné predstavy sa už akosi začali naplňovať.

Môžete nám popísať, prečo ste boli vyše sedem rokov „vo výrobe“ a ako ste tento úsek Vášho kňazského života prežili?

„Do výroby“ som išiel 1. decembra 1975. Nechodieval som na schôdzky hnutia *Pacem in terris*, ale raz som na jednu náročky išiel. Povedal som tam príspevok, ktorý netrval dlhšie ako dvanásť minút o vtedajšej situácii Cirkvi u nás. Upozornil som na problémy vo vyučovaní náboženstva, šikanovanie rodičov, kňazov, problémy pri stavbách kostolov a podobne. Tento príspevok sa akosi dostal do zahraničia. Vysielala ho Slobodná Európa, Hlas Ameriky a Rádio Vatikán. Úrady ma potrestali tým, že mi zobrali štátny súhlas. Viackrát som bol vypočúvaný na Štb. Chceli vedieť, komu som ten príspevok dal, kto ho poslal do zahraničia. Pre vás je to dnes nepochopiteľné. Dnes môžete prekročiť hranice s celou knižnicou a vtedy tri strany textu písaného na stroji znamenali väzenie.

Tak som sa dostal „do výroby“. Tri roky som pracoval v štátnych lesoch s krompáčom, lopatou, betonoval som v chlade, daždi, snehu. Potom som bol tri roky zamestnaný v Dopravnom podniku mesta Košice ako vodič električiek. Na oboch miestach som spoznal mnohých ľudí, ktorí by sa ináč nikdy nestretli s kňazom. Nebolo to ľahké, ale nesťažoval som sa. Vedel som, čo riskujem, keď prednesiem ten spomínaný príspevok. Nikoho som teda za svoju situáciu neobviňoval. Mnohí z tých, ktorých som v tom čase stretol a spoznal, mali ku kňazovi úctu. Prínosom pre mňa bolo, že som videl prácu obyčajných ľudí, sám som pracoval a tak si dokážem ich námahu vážiť.

Bolo možné počas týchto rokov „vo výrobe“ realizovať aj Vašu kňazskú službu?

Len potajomky. Chodieval som k chorým, k študentom a taktiež do spoločenstiev rodín, ktoré si chceli konať duchovné

20 ROKOV EDISKODÁTU

obnovy alebo cvičenia. Taktiež som duchovne sprevádzal aj dve skupinky rehoľných sestier.

Nezná revolúcia v roku 1989 priniesla nečakaný prelom vo vývoji celej spoločnosti. Očakávali ste či predpokladali tak rýchly zvrät aj vo Vašom kňazskom živote?

Nie. Azda len tí najzasvätenejší mohli tušiť, že sa niečo deje, pretože komunistický režim budil dojem jedného monolitu, ktorý nie je možné zvrátiť. Očakávalo sa skôr, že ten tlak komunistickej moci trochu pustiť. Došlo však k nečakanej udalosti, že režim sa zrútil ako domček z karát.

Naša diecéza v tom čase už 28 rokov bola bez biskupa. Preto sa, tak ako aj teraz, robili prognózy. Medzi tých „predpovedaných“ som patrila aj ja. O svojom menovaní som sa, pochopiteľne, nedozvedel z večera na ráno. Istotu o tom však nebolo možné mať až do novembra, do svätorečenia blahoslave-

nej Anežky Přemyslovnej.

Keď som bol vybratý na biskupskú službu, mal som istú výhodu. Bolo ňou, že som skrz službu aktára na Biskupskom úrade poznal celú diecézu, všetkých kňazov, administratívu, celkové prostredie. Vedel som sa zorientovať. Šok to pre mňa nebol.

Uplynulo 20 rokov od Vášho menovania a svätenia na biskupa. S akými vyhliadkami ste prijímali túto službu v čase, keď spoločnosť a život Cirkvi prechádzali radikálnymi zmenami?

Štruktúry diecézy boli na nulovej úrovni. Všetko bolo potrebné na začiatku budovať. Najprv išlo o personálne zmeny. V niektorých farnostiach totiž boli kňazi aj desiatky rokov. Nutnosťou bolo usporiadanie kúrie. Pri mojom príchode tu bol iba pán kapitulný vikár, tajomník. Aktívny bol Tribunál. Prioritou bolo už v tom roku obnovenie činnosti Kňazského seminára a Teologického inštitútu na

Spišskej Kapitule. Neskôr sa začali zriaďovať cirkevné školy, čo bolo spojené s mnohými jednami. Tešilo ma aj to, že sa do diecézy začali vracat rehole.

Začiatky obnovy štruktúr diecézy po páde komunizmu iste neboli ľahké. Ktorá oblasť obnovy cirkevného života v diecéze Vám najviac ležala na srdci?

Boli to viaceré záležitosti, ktoré mi ležali na srdci. V prvom rade to bolo diecézne presbytérium. Začal som chodiť na mesačné kňazské rekolekcie. Predtým boli rekolekcie tri razy do roka. Teda prvoradým bol pre mňa kontakt s kňazmi. Pomerne často som chodieval do Kňazského seminára a Teologického inštitútu na Spišskej Kapitule, čo bolo pre mňa veľmi dôležité. Tu som chcel mať kontakt s košickými seminaristami. Vážnou záležitosťou boli farnosti. Musel som robiť personálne zmeny. Bolo okolo 130 dispozícií, ktoré prebehli v troch etapách. Reorganizáciu si vyžadovala administratíva, bolo nutné veno-

vať sa

20 ROKOV EDISKODÁTU

aj oprave biskupskej rezidencie, ktorá vtedy bola podmknutá a veľmi zanedbaná. Veľa času nám zabrali aj reštitúcie, obnovenie metropolitnej kapituly a tiež som začínal posilať kňazov na štúdiá do zahraničia. Začala sa aj obnova a výstavba chrámov a s tým spojené ich posviacky. Časté boli i pastoračné návštevy farností. Taktiež som posielal kňazov aj na misie, hlavne do slovenských komunit v zahraničí.

V júli 1995 počas svojej návštevy Košíc Vám pápež Ján Pavol II. položil na plecia arcibiskupské pálium. Znamenalo toto

pálium reálne aj väčšiu ťarchu vo Vašej službe?

Pravdupovediac kánonicky áno, no v skutočnosti ani nie. V Kódexe kánonického práva o službe arcibiskupa vo vzťahu k ostatným biskupom sú len tri kányony. Reálne je však každý biskup kompetentný vo svojej diecéze. Ja som so žiadnym biskupom nijaké vážnejšie problémy nezažil. Sú problémy, ale to je v kompetencii apoštolského nuncia. Som rád, že na Slovensku sú dve cirkevné provincie, západná a východná.

Ako ste vnímali vyhlásenie Troch blahoslavených košických mučeníkov za svätých?

Potešil som sa. Môj blízký priateľ, páter Paňák mal vždy silnú túžbu, aby boli vyhlásení za svätých. Mal tri veľké vízie. Prvou bolo svätorečenie košických

mučeníkov. Každú prednášku na kňazských rekolekciách zakončil výzvou: „*A teraz sa pomodlime, aby blahoslavení košickí mučeníci boli vyhlásení za svätých.*“

Druhou jeho víziou bolo, že na košických sídliskách budú kostoly. Tá sa mu tiež splnila. Tretia sa vzťahovala na mňa, keď mi hovorieval: „*Keď raz budete biskupom.*“ Ja som mu povedal: „*Otče, nevidíte aká je situácia?*“ Bol ešte totalitný režim. Teda nakoniec sa mu splnili všetky tri vízie.

Zainteresovanie a nadšenie veriacich laikov a kňazov je Božím darom.

Mnohí sa pozerajú na plody Vašej biskupskej služby – výstavba a obnova mnohých kostolov, zriadenie nových farností, veľký počet vysvätených kňazov, obnovenie Kňazského seminára či diecézna synoda – ako na veľké požehnanie. Ako by ste to s odstupom času zhodnotili dnes?

Toto všetko, čo ste spomenuli, je Boží dar. Božím darom je aj zainteresovanie a nadšenie veriacich laikov a kňazov. Biskup by sám neurobil nič alebo len veľmi málo. Ja to charakterizujem: „Dejte mi lidi a já to udělám.“ Vo všetkých týchto oblastiach sú ľudia na svojom mieste. Či už je to vo farnostiach, na filiálkach, v rôznych inštitúciách. Ja sa predovšetkým snažím neprekážať. Samozrejme, že povzbudím a všetko sprevádzam modlitbou.

Aké momenty Vám počas biskupskej služby utkveli v pamäti ako najradostnejšie a taktiež aj najsmutnejšie?

Medzi tie najradostnejšie, keď hovoríme aj o biskupskej službe, patrí biskupská vysviacka. Potom to bola návšteva Jána Pavla II. Teším sa každoročne na kňazské vysviacky. A radosťou ma naplnia i návšteva nás, biskupov, u Svätého Otca „ad limina apostolorum“.

Bolestnými okamihmi sú hlavne odchody kňazov z kňazskej služby. Ťažia ma i nezhody medzi kňazom a veriacimi vo farnostiach, ktoré farnosti rozdeľujú. Som smutný aj vtedy, keď kňaz svoju orientáciu hľadá inde než v Magistériu, teda vedie ho ktosi iný ako svätá Cirkev.

Ste duchovný pastier Božieho ľudu, ako ho sprevádzate modlitbami?

Deň začína o piatej hodine ráno, kedy získavam informácie o diani v Cirkvi cez Rádio Vatikán alebo rádio Lumen. Pravidelnou je, samozrejme, modlitba breviára, meditácia, štúdium. V pôste je to každý deň krížová cesta. Niekedy sa ju pomodlím v aute a niekedy tu v rezidencii na krížovej chodbe. Taktiež každý deň v týždni mám nejaký úmysel. V pondelok za univerzálnu Cirkev a misie, utorok za arcidiecézu, streda za moju rodinu, štvrtok za seminaristov a kňazov, piatok odprosenie za

20 ROKOV EDISKODÁTU

moje hriechy, sobota je v duchu úcty k Panne Márii a za mládež a neďeľa k úcte Najsvätejšej Trojice.

Kto zo svätcov je Vaším nebeským vzorom a prečo?

Možno by ste čakali, že svätý Alojz. On je ku mne príliš mladý. V skutočnosti je to apoštol svätý Pavol. Je to hlavne kvôli jeho teológii súvisiacej s evanjeliom, pre jeho aktuálnosť, životné trampoty, vytrvalosť; a predovšetkým obdivujem milosť obrátenia. Je naozaj obdivuhodné, že z takého horlivého ochrancu Mojžišovho zákona sa stáva apoštol Ježiša Krista.

Čo košický arcibiskup najradšej číta? Máte nejakého obľúbeného autora?

Nejakého obľúbeného románopisca nemám, lebo nemám čas, aby som čítal romány. Mám však rád a často používam *Perly a chléb* od Mons. Hrbatu, Rúfusove básne a samozrejme čas venujem odbornej teologickej literatúre. Sú to hlavne dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu, Katechizmus Katolíckej cirkvi, Kódex kánonického práva, inštrukcie rôznych kongregácií, exhortácie, príhovory pápežov a katolícke periodiká, ktoré zväčša prelistujem, pretože mi nezostáva čas na čítanie celého obsahu.

A čo Vaše zdravie, excelencia? Na mnohých pôsobíte tak vitálne, energicky.

Odvážim sa povedať, že moje zdravie je až veľmi dobré. Roky som nemal ani len chrípku alebo nachladnutie, len menšie úrazy. Neberiem lieky, nebol som v nemocnici. Myslím, že mám dobrú psychiku i dobrú telesnú kondíciu. Lekárske vyšetrenie z minulého roku potvrdilo, že môj celkový zdravotný stav je dobrý.

Prostriedkom na udržanie dobrého zdravotného stavu je hlavne zdravá životospráva. Ja už ako starší človek obmedzujem mäso, uprednostňujem hrubozrnný chlieb, mlieko, mliečne výrobky, zeleninu a ovocie. Večera u mňa by sa mohla nazvať „kolenačková“. Je to preto, že ak by som niekoho zavolať na svoju normálnu večeru, tak nabudúce by išiel popod okná arcibiskupskej rezidencie pre istotu kolenačky, aby som ho z okna nezačul druhý raz na večeru.

Máte dvoch pomocných biskupov, aké sú vaše vzťahy?

Pomocní biskupi sú Božím darom. Nikdy som neľutoval, že som si ich vybral a že Svätý otec mi ich dal. Podľa Kódexu kánonického práva sme vo vzťahu arcibiskup a pomocný biskup, ale navzájom sme si ako otec – tak ma volajú – a synovia. Radi

sme spolu a keď nie sme spolu dva – tri dni, tak sa ich aj pýtam: „Kde sa túlate, kade sa mocete?“ Naozaj, sme si blízki. Pastoračné služby vo farnostiach delím ja, ale vychádzam v ústrety samotným biskupom alebo kňazom vo farnostiach, keď si niekoho konkrétneho žiadajú.

Každý týždeň, a zvlášť v pondelky, ste v Kňazskom seminári a na Teologickej fakulte. Aký je Váš vzťah k týmto inštitúciám a k ich predstaviteľom?

Tieto inštitúcie sú pre mňa prioritou. Každý pondelok sa teším na ranné chvály a svätú omšu s vami. Snažím sa vám povedať, vychádzajúc z perikopy evanjelia konkrétneho dňa, čo je pre seminaristov – budúcich kňazov aktuálne. Rád sa stretávam aj s predstavenými oboch inštitúcií. Niekedy sa tam zdržím aj viac ako štyri hodiny a prichádzam na arcibiskupský úrad neskoro.

Ste Veľkým kancelárom Katolíckej univerzity, ktorá slávi desiate výročie, aké je posla-

nie tejto Vašej funkcie?

Konferencia biskupov Slovenska rozhodla, že košický arcibiskup, či už teraz, alebo v budúcnosti, vždy bude Veľkým kancelárom. Nezasahujem do kompetencií zodpovedných osôb na univerzite, ktorými sú rektor, dekaní fakúlt a ich najbližší spolupracovníci. Samozrejme, že monitorujem dianie na KU a pomerne často ju navštevujem. Teším sa z jej rozvoja; bolo by pre mňa sklamaním, ak by neprešla akreditáciou. Od absolventov KU očakávam, že budú zaujímať postoje primerané absolventa KU.

Ste aj členom Vedeckej rady UPJŠ v Košiciach. S čím sa spája táto Vaša úloha?

Keď som na zasadaní, vnímam, monitorujem, pozorne počúvam naslovovzatých odborníkov. Sú to naozaj veľmi vzdelaní ľudia. Nezasahujem do diskusie a do diania, lebo čo sa týka odbornosti, sme si pomerne vzdialení. Oni sú lekári, prírodovedci, právnici, sociálni pracovníci. Napriek mojej nekompetentnosti v mnohých týchto odboroch, chodievam na pracovné zasadania. Pri hlasovaní, predovšetkým ak sa rozhoduje o udelenie univerzitného titulu profesor, hlasujem vždy za toto udelenie.

Ste bezplatným darcom krvi. Čo Vás viedlo k takejto službe lásky voči blíznym?

Darcom krvi som bol už od študentských čias až do 65 roku života. Bolo to vyše 90 krát. Je to dobrý pocit z vedomia, že ste

pomohli pri návrate zdravia či dokonca pri záchrane ľudského života. Škoda, že dnes sa preferujú pochybné celebrity, často morálne spustlé, ale zabúda sa na darcov krvi, ktorí by si zaslúžili väčšiu pozornosť. Radím, kto je zdravý, nech neváha darovať krv. Hovorím to, aby som podnietil k takejto forme prejavu lásky voči blíznym.

Taktiež ste zapojený do akcie „Adopcia na diaľku“, prečo?

Začalo to Bosnou a Hercegovinou. Bolo to vtedy, keď som už dosiahol vek 65 rokov a nemohol som byť darcom krvi. Takto som si chcel predĺžiť mladosť či stredný vek. Zapojil som sa preto, aby som pomohol chudobným deťom a študentom. Teraz pomáham deťom v Indii a Albánsku. Mnohí by sa opýtali, prečo to nerobím na Slovensku, veď aj tu máme chudobných. Je to preto, lebo na Slovensku aj tí najchudobnejší sú na tom lepšie ako adoptované deti v spomínaných krajinách.

Ako vnímate morálnu i duchovnú situáciu na Slovensku v minulosti a dnes?

V porovnaní s minulosťou, dnes sú väčšie možnosti duchovného rastu, a to hlavne po Druhom vatikánskom koncile a tiež po skončení 40

20 ROKOV EDISKODÁTU

rokov trvajúceho komunizmu. Popri väčších duchovných možnostiach je tu však aj veľa negatív. Je to veľký počet rozpadnutých manželstiev a rodín. Deti sa stávajú nástrojom vydierania medzi manželmi či rodičmi. Rozširuje sa veľká sexuálna voľnosť, rozvedené celebrity sa dávajú za vzor mladým ľuďom. Stratila sa úcta k životu, potraty. Poväzľivá je i drzosť vandalov cez lúpeže, prepady, dokonca vraždy starých ľudí. Veľkým negatívom je i slabá vymáhateľnosť práva.

Ako sa pozeráte na verejno – politický život na Slovensku?

Sme v situácii, keď naša spoločnosť je v štádiu zrenia, rastu demokracie, prekonáva niekdajší vplyv komunistického režimu. To prináša rôzne napätia, antagonizmy. Žiada sa viac pokoja, slušnosti, menej traumatizovania. Vulgarizmy by sme počuť nemali! Je nutné neustále zachovávanie Božích príkazov: nepokradneš, nepovieš krivé svedectvo proti svojmu blížnemu. Kto je v politike angažovaný, nemal by zo seba robiť „majstra sveta“ a namýšľať si, že len on to zvládol, len on dokázal doviest spoločnosť k blahobytu. Vývoj spoločnosti a jej blahobyť je proces, ktorý sa neviaže len na aktuálnu situáciu, ale aj minulosť.

Kde v tejto oblasti má podľa Vás miesto Cirkev?

My nemôžeme dávať námety, ako by sa konkrétne záležitosti mali riešiť. Existuje síce sociálna náuka Cirkvi. Benedikt XVI. v

posolstve na tohtoročné pôstne obdobie hovorí o spravodlivosti. V tejto sfére a mnohých iných má Cirkev miesto pôsobenia. Len aby jej to bolo umožnené. V poslednom období je badateľné, že vo veľkom nebezpečenstve sú cirkevné zariadenia, školy a charita.

Ako vnímate vyjadrenia a postoje troch kňazov a diakona z bratislavskej a trnavskej arcidiecézy?

Treba hľadať hlbšie príčiny vzniku tejto situácie a spytovať si svedomie. Predovšetkým sa musíme pýtať, kde boli formovaní a kde študovali ako seminaristi, ako rástli v domácej

“Každé rozhodnutie
prijmem
s radosťou.”

farnosti a miestnej cirkvi. Musím povedať, že sú to nešťastní kňazi. Zmámení, pomýlení a ignoranti. Keby poznali Kódex kánonického práva, nemohli by to robiť. Taktiež je absurdné myslieť si, že traja kapláni môžu vyhlásiť, že sú všetci biskupi mnohých krajín exkomunikovaní. Je to doslova postavené na hlavu. Je mi to ľúto a tiež i to, že sa nájdu mnohí, ktorí s nimi sympatizujú.

Pripravujete sa na ukončenie služby diecézneho biskupa – arcibiskupa?

Áno. Presne pol roka pred dovŕšením veku 75 rokov som prostredníctvom Apoštolskej nunciatúry informoval Svätého otca o tomto fakte. Ako viete, predĺžil mi službu o jeden rok. Ten sa pomaly končí. Čakám teda na vyjadrenie Svätého otca. Nemôžem v tom Svätého otca tlačiť k múru. Každé rozhodnutie prijmem s radosťou. Keď budem mať nástupcu, celkom iste sa budem tešiť „slobode“. Nebudem zodpovedný za určité záležitosti, ktoré ma ťazia. Celkom rád pomôžem, keď ma o to nástupca požiada. Myslím si, že to aj bude potrebné, lebo niektoré mesiace či týždne v roku sú pre biskupov, čo sa týka programu, veľmi náročné.

Na záver, aký odkaz chcete dať seminaristom, kňazom?

Kňazstvo je Božie vyvolenie, Boží dar. Akí sme vzácní, my, povolani, keď povolani je len jeden z 1450 chlapcov.

Tento dar si chráňte, upevňujte ho. Nepremárnajte dar kňazstva! Prostriedky na jeho uchovanie poznáte. Učte sa komunikácii so svetom, s občanmi. Učte sa byť zorientovaní v okolitom dianí a vo farnostiach priateľsky vychádzajte s veriacimi. Sľuby dané pri diakonskej a kňazskej vysviacke chlapsky dodržte! Vedzte, že vás, kňazov, potrebuje Cirkev a veriaci, svet i občianska spoločnosť!

20 ROKOV EDISKODÁTU

KŇAZSKÝ SEMINÁR – ZRENICA OKA BISKUPA

MONS. ALOJZ TKÁČ A NÁŠ KŇAZSKÝ SEMINÁR

MIROSLAV LIŠKA
FOTO: ARCHÍV

Kňazský seminár svätého Karola Boromejského v Košiciach je, vďaka Bohu, už 16 rokov po svojom obnovení. Jeho hlavným predstaveným je diecézny biskup. Košický arcibiskup Mons. Alojz Tkáč si vždy uvedomoval, že kňazský seminár má byť zreničkou jeho oka.

Túžbu obnoviť seminár v Košiciach vyjadril Mons. Alojz Tkáč, vtedy ešte biskup, na Veľkú Noc v roku 1994. Už 16. októbra 1994 nastúpil do vrátených priestorov prvý ročník košických bohoslovcov. Za rektora bol vymenovaný Mons. Anton Konečný. V roku 1995 došlo k povýšeniu Košického biskupstva na arcidiecézne metropolitné sídlo a biskup Alojz Tkáč bol vymenovaný za arcibiskupa – metropolitu. 2. júla 1995 navštívil tieto (vtedy ešte tak malé) priestory pápež Ján Pavol II., ktorý si sem prišiel odpočínúť po svätej omši na košickom letisku, kde kanonizoval troch košických mučeníkov. Všetkých 6 ročníkov zaplnilo seminár v Jubilej-

nom roku 2000 (košickí bohoslovci dovtedy študovali v Spišskej Kapitule). V rozmedzí týchto rokov sa pomaly podarilo získať kompletne budovy (predtým tu bolo Konzervatórium) a postupne ich rekonštruovať. Ide o dve budovy a Kostol svätého Antona Paduánskeho.

1. júla 2003 vznikla Teologická fakulta v Košiciach pod patronátom Katolíckej univerzity v Ružomberku. Dekanom novej fakulty sa stal dovtedajší rektor Kňazského seminára a funkciu rektora prijal otec ThDr. Jozef Ondovčák, ktorý tu pôsobil do roku 2008, kedy túto službu začal vykonávať ThLic. František Katriňák.

Doteraz posledným dôležitým

Seminárna Kaplnka sv. Karola Boromejského

20 ROKOV EDISKODÁTU

dátumom je 22. január 2008. V tento deň konsekroval otec arcibiskup definitívne zrekonštruovanú seminárnu Kaplinku svätého Karola Boromejského.

„Prvým predstaviteľom Krista v kňazskej formácii je biskup.“ (*Pastores dabo vobis* 65) Biskup je zodpovedný za výchovu bohoslovcov, preto je dobré, ak sa s nimi stretáva a spoznáva ich. Veď oni budú tvoriť jeho presbytérium. V prípade nášho seminára je dôležité podotknúť, že arcibiskup Alojz Tkáč sa každý pondelok ráno stretáva so svojimi bohoslovcami pri slávení Eucharistie. Čo je však ešte osobnejšie, je práve stretávanie sa s otcom arcibiskupom na tzv. asistenciách (bohoslovci, ktorí chodia s biskupom na rôzne slávenia v Košickej arcidiecéze). Znamená to, že väčšinu dňa strávia spolu s arcibiskupom. Môžu sa pohovárať a spoznávať kňazský život.

Ďalšou skutočnosťou sú pravidelné stretnutia s bohoslovcami posledného ročníka v rámci predmetu Spiritualita pastoračného kňaza, kde otec arcibiskup predstavuje najmä svoje vlastné kňazské svedectvo. Rovnako sa rád zúčastňuje na rôznych akciách, ktoré sa uskutočňujú či už v samotnom seminári, alebo na pôde Teologickej fakulty. Svojich seminaristov podporuje nielen modlitbami a svätými omšami, ale aj materiálne. Práve týmito spôsobmi prejavuje košický arcibiskup svoj celkom osobitný záujem o seminár a jeho život.

Mons. Alojz Tkáč je vo svojej službe už 20 rokov. Už takýto čas je zodpovedný aj za seminaristov. Za tieto roky vysvätil mnoho služobníkov ol-

tára. Je si jasne vedomý svojej úlohy, ktorá vyplýva z jeho biskupskej hodnosti. A práve formovanie budúcich kňazov je jednou z najcitlivejších a najdôležitejších úloh Cirkvi a biskupa ako vlastného pastiera svojej diecézy. (*Pastores dabo vobis* 2).

Jeden z dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu podotýka, že biskupi majú povzbudzovať svojich veriacich k starostlivosti o povolania. Biskup má otcovsky pomáhať tým, ktorých pokladajú za povolaných od Pána, nešetiac nijakých obetí (porov. *Optatum totius* 2). V prípade košického arcibiskupa sme svedkami takejto obetavej starostlivosti. Preto sa aj v našej arcidiecéze konajú modlitby za duchovné povolania, ku ktorým otec arcibiskup často vyzýva.

Mons. Alojz Tkáč je hlavou diecézy, hlavou kňazského seminára. Jeho dvere sú pre jeho kňazov i bohoslovcov vždy otvorené. Je to prejav jeho blízkosti, starostlivosti a otcovstva. Sme mu vďační za jeho službu pre dobro celej arcidiecézy, ale na tomto mieste mu chcú vzdať osobitnú vďaku nielen kňazi, ktorí boli vychovaní v košickom seminári, ale aj my, ktorí sme ešte v procese formácie.

Pánu Bohu a otcovi arcibiskupovi ďakujeme za obnovenie Kňazského seminára svätého Karola Boromejského v Košiciach. Ďakujeme mu za jeho obetavú starostlivosť a záujem o svojich seminaristov.

Pohľad na vežu Seminárneho kostola

20 ROKOV EDISKODÁTU

MONS. ALOJZ TKÁČ A ZAHRANIČNÉ VZŤAHY

SLAVOMÍR ENGEL
FOTO: INTERNET

Začiatky služby Mons. Alojza Tkáča ako košického diecézneho biskupa neboli vôbec jednoduché. Štruktúry cirkevného života bolo potrebné obnoviť od úplného základu. To si vyžiadalo vynaložiť značné úsilie nielen na poli domácom, ale aj na úrovni vzťahov diecézy so zahraničím.

Po páde komunizmu mali prirodzene noví slovenskí katolícki biskupi najbližšie k českým biskupom, s ktorými boli združení v biskupskej konferencii vtedajšieho Československa. I po vzniku samostatnej Slovenskej republiky 1. januára 1993 sa však tieto vzťahy podľa slov Mons. Alojza Tkáča nepretrhli. Aj keď slovenskí biskupi začali pôsobiť pod hlavičkou Konferencie biskupov Slovenska, dodnes si udržali veľmi blízke vzťahy. Je to badateľné najmä na rôznych podujatiach, poslednou z nich bol *Activ8*,

stretnutie mládeže Česka a Slovenska v auguste 2008 na moravskom Velehrade.

Obnova Kňazského seminára sv. Karola Boromejského v roku 1994 znamenala množstvo výziev pre košickú diecézu. Do zdevastovanej budovy bolo potrebné investovať značné množstvo materiálnych prostriedkov. To sa podarilo s obrovským príspevím nemeckých organizácií *Kirche in Not* a fondu *Renovabis*, ktoré podporili rozvoj takisto ďalších diel v našej arcidiecéze. To umožnilo nadviazať kontakty s nemeckými

katolíckymi biskupmi z rôznych diecéz, ktoré sa dodnes udržiavajú. Prehľadili sa do takej miery, že dnes pôsobia v Nemecku viacerí kňazi našej arcidiecézy. Obnovenie Kňazského seminára a neskôr zriadenie Teologickej fakulty, ktorá patrí pod Katolícku univerzitu v Ružomberku otvorili dvere pre zahraničné štúdiá kňazov. Mons. Alojz Tkáč chcel zabezpečiť kvalitnú výučbu seminaristov a ostatných študentov a tak začal pravidelne každý rok vysieľať kňazov na postgraduálne štúdiá s rôznou špecializáciou, či už to bolo kánonické právo, biblikum, dogmatika, do Talianska, USA, Nemecka alebo Poľska. Z týchto štú-

Kardinal Stanisław Dziwisz pri požehnaní sochy Jána Pavla II. v Košiciach – Barci v júli 2006.

20 ROKOV EDISKODÁTU

diť sa kňazi vracali ako odborníci vo svojom odbore pripraviť študentom odovzdať najkvalitnejšie poznatky z teologickej vedy. Slávne univerzity ako Gregoriana, Lateránska univerzita v Ríme, sa pre nás stali po 50 rokoch úplne normálnou záležitosťou, keďže počas komunizmu zahraničné štúdium pre kňazov nebolo možné. Posledným, kto spred komunistickej éry mal z košickej arcidiecézy možnosť študovať v zahraničí, bol kardinál Jozef Tomko. Od roku 1990 bolo na zahraničné štúdiá vyslaných asi 30 kňazov, ktorí svoje štúdiá dnes zužitkujú pre dobro našej arcidiecézy.

V našej arcidiecéze sme mali milosť uvítať od roku 1990 významné osobnosti cirkevného života. Určite tou najvýznamnejšou bola návšteva Jána Pavla II. v Košiciach v júli 1995. Okrem toho Košice navštívili aj rôzni biskupi zo zahraničia, najviac z Poľska a Maďarska, čo svedčí o dobrých vzťahoch. V novembri 2007 Košice navštívil maďarský prímás, kardinál Peter Erdő, ostrihomsko – budapeštiansky arcibiskup. Pri príležitosti osláv 800. výročia narodenia Sv. Alžbety Uhorskej, patrónky mesta Košice a našej katedrály, celebroid v Dóme sv. Alžbety sv. omšu, tiež za účasti jágerského arcibiskupa Mons. Csabu Ternyáka. Kardinál Erdő navyše odovzdal našej arcidiecéze ešte predtým v roku 2006 časti relikvií sv. Štefana, uhorského kráľa. S oboma najvyššími maďarskými cirkevnými predstaviteľmi sa Mons. Alojz Tkáč stretol viackrát, s jágerskou arcidiecézou máme navyše spoločnú južnú hranicu po celej jej dĺžke. Ďalšou významnou osobnosťou, ktorá navštívila Košice, bol krakowski arcibiskup, kardinál Stanisław Dziwisz. Košice navštívil v júli 2006. Bývalý osobný tajomník

Kardinál Peter Erdő spolu s maďarskými biskupmi na návšteve Košíc z príležitosti 800. Výročia narodenia sv. Alžbety Uhorskej.

pápeža Jána Pavla II. požehnal sochu tohto pápeža v mestskej časti Košice – Barca.

Úsilie Mons. Alojza Tkáča na úrovni zahraničných vzťahov prinieslo nemalý úžitok Košickej arcidiecéze a určite ešte v ďalších rokoch prinesie. Interdiecézny dialóg viedol s biskupmi rôznych krajín Európskej únie. O jeho záujme zabezpečiť pastoráciu Slovákov v zahraničí vypovedá aj fakt, že dnes je v službe mimo našej arcidiecézy po celej Európe a Severnej Amerike viac ako 30 diecéznych kňazov. Určite môžeme povedať, že aj vďaka úsiliu Mons. Alojza Tkáča na tejto úrovni, je Košická arcidiecéza známa nielen na mape Slovenska a má možnosť aj takýmto spôsobom napredovať vo všetkých smeroch.

20 rokov EDISKODÁTU

MOJA 20-ROČNÁ CESTA S PÁNOM ARCIBISKUPOM MONS. ALOJZOM TKÁČOM

NIEKOĽKO OSOBNÝCH SPOMIENOK

GABRIEL RAGAN

S pánom arcibiskupom Tkáčom som sa zoznámil v roku 1974, keď som po polroku od kňazskej vysviacky v júni 1974 nastúpil v decembri ako kaplán vo farnosti Dóm sv. Alžbety v Košiciach. On bol v tom čase aktúrom Biskupského úradu a notárom Diecézneho tribunálu. Zároveň pôsobil v tej istej farnosti. Mal „zvykovým právom“ ako svoj kostol - Kostol dominikánok Krista Kráľa, ktorý bol spravovaný ako filiálny kostol dómskej farnosti. V ostatnej pastorácii sa nepodieľal na pohreboch, ale spolu sme spovedali v Dóme i v okolitých farnostiach - napr. Valaliky a iné.

V tom čase bol už pán arcibiskup trnóm v oku Štátnej bezpečnosti, pretože v jeseni na schôdzi Pacem in terris v Košiciach predniesol referát, v ktorom sa dožadoval od mierových kňazov nápravy nespravodlivej situácie nás 18 novokňazov košickej diecézy, z ktorých boli do jesene umiestnení len traja a pätnásť sme nemali žiadny štátny súhlas na vykonávanie pastorácie. Dostali sme ho len k primíciám a odvtedy sme nesmeli slúžiť žiadne verejné bohoslužby, aby sme si zároveň nepokazili udelenie štátneho súhlasu k duchovenskej činnosti - teda kaplánske miesto. Vo svojom vystúpení sa dotkol aj ďalších nepravostí komunistického režimu: sloboda svedomia a náboženstva, vyučovanie náboženstva, odnímanie štátneho súhlasu k duchovenskej činnosti kňazom, nedostavané kostoly. Bol s nami v pastorácii ešte rok, až kým mu s platnosťou od nedele 29. novembra 1975 neodňali štátny súhlas.

Dovtedy som sa s ním stretával často. Mali sme spoločnú pastoráciu i stravovanie na farskom úrade. O tom, aká nálada vládla pri stole, spomeniem aspoň jednu príhodu, ktorá mi zostala. Keď som si podľa zvyku z domu i zo seminára sladil čaj, povedal mi: „*Toto nerob, veď nevieš, čo piješ. Veď je to len sladká voda!*“ Dal som si povedať. Doteraz si čaj či kávu nesladím. Pri stole sme rozoberali pastoračné otázky a tiež nás usmerňoval v orientácii vo vtedajšej situácii. No nikdy nehovoril o svojich ťažkostiach so štátnou bezpečnosťou, teda tajnými, ktorí ho znepokojovali vypočúvaniami. O tom sme sa dozvedali len sporadicky od iných.

Nasledovali uňho roky výroby. Zostal bývať v byte na biskupskom úrade, ale naše stretnutia už boli len zriedkavé. Sledovali sme ako bol lesným robotníkom a potom vodičom električky. Medzi kňazmi bol známy tým, že napriek celodennej fyzickej práci sa venoval literárnej činnosti, keď prekladal katechizmus a duchovné diela, aby tým poslúžil iným kňazom, laikom i duchovným osobám, zvlášť rehoľniciam. Vedeli sme o jeho zásade - „každý deň jednu stránku“.

Zatiaľ som bol ja v roku 1977 preložený za administrátora vo farnosti Fričovce. Začala sa pre mňa nová etapa. Musel som sa na novom mieste za-

20 rokov EDISKODÁTU

riadit' a zvyknúť si, že teraz som ja zodpovedný. Aj na tomto novom mieste ma povzbudili kňazi bez štátneho súhlasu, pretože k nim patrila aj Bartolomej Urbanec, ktorý býval vo svojom rodisku - v Lipovciach. Aj pán arcibiskup ma na novom mieste navštívil. Povzbudil som sa na jeho zápale v nehostinných podmienkach. V roku 1983 pre neho nastal čas, keď dostal štátny súhlas do farnosti Červenica pod Dubníkom. To miesto som poznal, pretože dovtedy tam bol administrátorom Janko Koreň a mávali sme tam kňazské stretnutia. Odvtedy sme sa stretávali jednak na dekanátnych rekolekciách v Prešove, ale aj v Červenci. Vytvárali sme spoločenstvo, ktoré bolo jedno z viacerých v diecéze a oživovalo nás tak v duchovnom živote ako aj vo vôli nasadzovať sa v pastoračnej práci. Bol to duchovný kvas, v ktorom sa napriek obmedzeniam totalitného komunistického režimu rodilo také ovzdušie, že sme ten tlak ani veľmi nevnímali. Boli sme presvedčení, že to raz musí padnúť. No nevedeli sme, kedy ten čas príde. To podstatné nebolo snívať o budúcnosti, ale žiť prítomný čas pre svojich veriacich s ich i našimi ťažkosťami, nedostatkami, s radosťami i nádejami. Táto vzájomná podpora nás, stretávajúcich sa kňazov, nezostala bez pozornosti štátnych orgánov či tajnej polície. No boli už iné časy a oni realitu pozorovali, no zasahovali stále menej.

Jasné znaky nových časov nastali, keď v roku 1988 na Zelený štvrtok pán kardinál Jozef Tomko Božím riadením celebroidal sv. omšu v Dóme sv. Alžbety. Videli sme, že ladi sa topia. Bolo potrebné pripraviť sa na nové časy.

Po nežnej revolúcii v roku 1989 nastal čas prípravy na obsadenie uprázdneného miesta košického biskupa, ktoré nebolo obsadené 28 rokov. Správa o menovaní nového biskupa nás postavila do nových úloh a my sme radosť pripravovali biskupskú vysviacku, ktorá sa konala 17. marca 1990 v Košiciach na Všešportovom areáli. Keď sme s políciou jednali o zaistení bezpečnosti pre pána kardinála Tomka - svätiteľa, vtedy sme to spolu so Štefanom Farkášom, budúcim generálnym vikárom, spontánne odmietli. Dnes by som si už nebol taký istý, že to nie je potrebné.

V nových podmienkach som zostal ďalej vo Fričovciach, kde sme začali s povolením pána biskupa budovať nový kostol a zároveň som dostal poverenie prednášať liturgiku v Kňazskom seminári na Spišskej Kapitule a tak sa podieľať na výchove nových kňazov aj pre našu diecézu. Taktiež som začal študovať v Krakove na Pápežskej teologickej akadémii, pretože za socializmu mi odmietli možnosť študovať v Záhrebe. V rokoch 1990 - 1991 sme boli presvedčení, že na Spišskej Kapitule príprava našich bohoslovcov aj zostane. No Božia vôľa sa prejavila rozhodnutím pána biskupa Tkáča pripravovať štúdiá v Košiciach, ktoré sa otvorili prvým ročníkom 1994. Vtedy bol dokončený aj kostol vo Fričovciach, ktorý pán biskup Tkáč posvätil 28. augusta 1994 a od 1. septembra ma preložil na nové miesto v Prešove - Solivare. Zostal som v spolupráci s ním jednak ako dekan solivarského dekanátu, prednáškami v Kňazskom seminári v Košiciach, prípravou na pamätnú návštevu pápeža Jána Pavla II. v roku 1995 a svätorečenie košických mučeníkov. Vtedy dostal pán arcibiskup pálium ako prvý arcibiskup novej metropolie - košického arcibiskupstva.

Posledná päťročnica dvadsiateho storočia prebehla jednak ďakovnou púťou do Ríma, ktorá nám jasne otvorila oči, keď nám Ján Pavol II. povedal: „Slovensko má svoje miesto v Európe, má priniesť Európe dušu!“ To

20 ROKOV EDISKODÁTU

nám dalo jasno o tom, či máme smerovať do Európskej únie. Zároveň to bola príprava na Veľké jubileum roku 2000, do ktorého Ján Pavol II. chcel Cirkev viesť.

Pre mňa priniesol rok 2000 novú úlohu, keď ma pán arcibiskup povolal do Kňazského seminára ako druhého vicerektora v práci pri jeho obnove i k väčšej zodpovednosti za riadenie v seminári. V tom istom roku pre mňa pribudla zodpovednosť aj za novozriadený Liturgický inštitút Jána Jaloveckého v Košiciach, ktorý pán arcibiskup zriadil ako cirkevnú diecéznu ustanovizeň s poslaním prispievať k lepšiemu spravovaniu liturgie. Liturgický inštitút bol otvorený 8.9.2000 a pokračoval v sympóziách *Oživenie farského spoločenstva*, ktoré sa začali už predtým. Pán arcibiskup bol vždy účastný na týchto akciách.

V roku 2003 sa uskutočnil aj dávny sen pána arcibiskupa - založenie Teologickej fakulty v Košiciach, v tom čase ako tretej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku. Pán arcibiskup už pri otvorení Kňazského seminára v roku 1994 verejne prehlásil, že raz tu bude Teologická fakulta. Jeho istota spočívala v tom, že teológia sa v Košiciach prednášala skoro bez prerušenia už 350 rokov od vzniku Košickej univerzity. Najdlhšie prerušenie bolo v čase komunistického útlaku v dvadsiatom storočí - 44 rokov. Po dosiahnutí súhlasu Kongregácie pre katolícku výchovu v Ríme bola založená Teologická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku.

Za významný prínos môžeme považovať aj prípravu poslednej cesty pápeža Jána Pavla II. na Slovensko v roku 2003, pričom sme spolupracovali pri príprave pápežských liturgií a tiež pri snahe zjednotiť postoje veriacich pri sv. omšiach na celom Slovensku. Naš pán arcibiskup prijal a významne podporil odborné dôvodenie svojho Liturgického inštitútu a pri príležitosti tejto návštevy nastala vhodná chvíľa, keď sa postoje v roku 2005 schválili Konferenciou biskupov Slovenska, boli publikované a zavedené vo všetkých diecézach.

Taktiež treba pripomenúť úsilie o skvalitnenie spevu pri liturgii opakovanými kurzami organistov a tiež lektorov, ktoré organizoval a dodnes koná náš Liturgický inštitút jednak v Košiciach i na iných miestach v diecéze.

V neposlednom rade je treba pripomenúť aj organizovanie eucharistických kongresov na dekanátnej, diecéznej i celoslovenskej úrovni ako prípravu alebo doznievanie Medzinárodných eucharistických kongresov na našej domácej úrovni, ale taktiež účasť našich delegátov na nich, keď Slovensko viackrát zastupoval náš pán dekan Teologickej fakulty Mons. Anton Konečný. Podobne sme sa zúčastnili na príprave i uskutočnení Stredoeurópskych katolíckych dní - Púť národov Mariazellí v Rakúsku v roku 2004 s našimi bohoslovcami.

Posledná etapa je už v réžii nového pápeža Benedikta XVI. a smeruje k upevneniu dôsledného a správneho prežívania liturgie, o ktoré sa po poslednej návšteve *Ad limina apostolorum* našich biskupov v roku 2007 usilujeme tým, že nastala etapa úpravy liturgických kníh kontrolou správnosti prekladu, ktorá bola stanovená do roku 2013. Táto etapa si vyžaduje veľa práce a bude aj náplňou nášho inštitútu už pod vedením nového pastiera našej arcidiecézy, ktorý vystrieda otca arcibiskupa Alojza Tkáča v jeho úrade.

Môžem povedať, že spolupráca s biskupom, cez ktorého nás vedie Pán, je obohacujúca a naplňa pokojom.

CESTA DO SUTERÉNU k „PÁNOVI“

BLAŽEJ REVICKÝ
FOTO: INTERNET

“IVONÀ P k UNÈRÈTUS OB ATSEZ CESTA DO SUTERÉNU k „PÁNOVI“

Máš dosť zabúdania na seba? Nik si nevšíma tvoju snahu? Podí, poviem ti, aká je cesta od tej „nepochopiteľnej lásky“ k zbožňovaniu seba samého. Ved' predsa musíš vidieť, že s dobrosrdečnosťou a pravdovravnosťou sa dnes už nikde nepresadiš. Tu je zopár rád, ako to najrýchlejšie dosiahnuť:

Pravidlo č. 1.: Z každej konfrontácie a konfliktu musíš vyjsť ako víťaz. Vôbec tu nezáleží na pravde, ide len o to, aby si vyhral. Inak povedané – o tvoju pravdu. Ak súper použije fakty a argumenty, ty použi staré známe a stopercentne overené kliše a frašky.

Pravidlo č. 2.: Tvoja rola je: „JA to viem najlepšie. Tak ako JA spravím, bude najlepšie. Nikto iný to lepšie nespraví. Názory iných ma nezaujímajú.“ Teda tvojou úlohou je privlastniť si všetky superlatívy, samozrejme, len tie pozitívne. Nemusíš ani nahlas hovoriť, stačí ak sa tak budeš správať a konať. Pozor, aby si si náhodou nevšímol svoje svedomie. Odporúčam pootočiť zrkadlo trošku doprava alebo doľava, no napokon je to jedno, dôležité je, aby si sa v ňom nezbadal.

Pravidlo č. 3.: Ak budeš chcieť získať nejaké dobré body (u ľudí), urob to len vtedy, keď vieš, že ťa niekto uvidí. Čím viac ľudí, tým je to lepšie, ale inak je to zbytočné, nebudeš mať z toho profit. Potrebuješ urobiť dobrý dojem. Ľudia ťa automaticky zaškatuľkujú. Samozrejme, že ťa musia zaškatuľkovať, ale len v tom dobrom. A máš to v suchu. Dávaj si však pozor, to isté platí aj naopak a z toho už ťažko vyklúčkuješ.

Pravidlo č. 4.: Vykonali si dobrý skutok a nikto ťa nepochválil? Tvoj úmysel nedosiahol stoper-

centný výsledok? No tak sa pochváľ sám. Pochváľ sa sám! Aj tak v konečnom dôsledku, kto ťa pochváli lepšie, ak nie ty sám?

Tak si to trochu zosumarizujme. Ved' je to presne podľa evanjelia: „...nech tvoja pravá ruka nevie, čo robí ľavá“ ...no oči to z vrchu vidia a jazyk to nezabudne potichučky povedať (volume na maximum).

Pravidlo č. 5.: Nieкто ti povedal pravdu do očí a dosť ti to uškodilo na tvojej veľkosti? Musíš to nejakým spôsobom uhrať. Nejakým spôsobom to otoč, pozmeň, prekrúť, predsa nemôžeš prehrať. Chceš azda vyzeráť v očiach ľudí ako úbožiak? Aj keď pohľad Boha je „trošku iný“ a zopár bláznov si to všimne, ale väčšina bude na tvojej strane.

Pravidlo č. 6.: Tvoja situácia sa zvrhla do kritických podôb, zostúp o stupeň nižšie, no len tak naoko a len na kratučkú chvíľu. Toto je už krízový

plán, tak sa tomu radšej vyvaruj.

Toľko by hádam stačilo. Siedme pravidlo by vyzeralo dosť podozrivo. Sedmičku používajú s obľubou tí, ktorí sa stráňa tejto sebalásky a radšej ju rovnomerne rozdeľujú aj medzi ostatných. Je to prejav veľkej slabosti. Tak veľa zdaru, čakám na teba.

STRÁŽCA SLOVA - IMRICH VAŠKO

AŽ V CHOROBE SA UKÁŽE NAŠE DUCHOVNÉ ZDRAVIE

FRANTIŠEK BARNA

FOTO: WWW.KU.SK

*Rečnili mnohí. Mlčal. Slová, kvety, gestá, slzy.
Chválili ho, ďakovali, vraj, nezabudneme nikdy.
Kiežby. Pokorný muž bez fasády umelých
posunkov a fráz. Kto vstúpil do jeho života, on
mal preňho čas, teraz i zas. Bol strážcom Slova,
neplytval ním, lež slúžil mu a vzdával mu chválu
a česť, keď potrebné bolo s Kristom kríž niesť.
Kladieme k tým kvetom na hrob aj ten náš.*

Učiteľ a básnik

Začiatkom minulého roku sme sa rozlúčili s básnikom Milanom Rúfusom. Prie- rez jeho dielom a životom sa objavil aj na stránkach časopisu Boromeo. K tomuto prehľadu prispel i Rúfusov osobný priateľ, Imrich Vaško, bývalý dekan Filozofickej fakulty KU v Ružomberku. Začiatkom tohto roku sme sa v Prešove rozlúčili aj s ním.

Imrich Vaško sa narodil 8. novembra 1936 v Ondrašovciach neďaleko Prešova, v rodine jednoduchých roľníkov. V roku 1960 dokončil štúdiá na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove, kde v roku 1968 získava doktorát. Na tomto mieste aj ostáva pôsobiť ako odborný asistent, od roku 1990 docent, vedúci Kabinetu P. J. Šafárika a napokon aj vedúci tamojšej Katedry slovenského jazyka a literatúry. V roku 2000 stál pri zrode Katolíckej univerzity v Ružomberku. O rok neskôr sa stal prvým dekanom Filozofickej fakulty KU a túto funkciu vykonával až do roku 2007. Na KU pôsobil aj naďalej, až kým nebol kvôli chorobe v posledných mesiacoch pripútaný na lôžko. Zo-

mrel 9. februára 2010 na Spišskej Kapitule.

Imrich Vaško bol básnikom. Svoju prvú zbierku básní Oravské akordy vydal v roku 1984. Bol známy svojim vzťahom k rodnej vlasti, prírode, kultúre a literatúre. Vo svojej vedeckej činnosti sa sústredil hlavne na básnickú tvorbu Milana Rúfusa, ale aj na katolícku modernu a medzivojnovú avantgardu. Venoval sa aj básnikom Andrejovi Plávkovi a Jánovi Smrekovi a prozaikom Ľudovi Ondrejovi a Ladislavovi Hečkoví. Bol aj editorom diel Laca Novomeského, Jiřího Wolkera, Rudolfa Jašíka a Miroslava Válka. Pred smrťou pracoval ešte na knihe venovanej dielu Milana Rúfusa. Počas svojho plodného života bol členom mnohých redakčných rád, vedeckých rád a komisií. Bol aj vedúcim Vedeckého ústavu Ladislava Hanusa pri FF KU v Ružomberku. Za svoju tvorivú činnosť bol mnohokrát aj ocenený. Udelili mu Veľkú medailu sv. Gorazda, medailu za rozvoj KU a cenu Fra Angelica za prínos do kresťanskej kultúry Slovenska.

Prijmite podané

Pred štyrmi rokmi sa na stránkach nášho ča-

sopisu objavila rubrika „listy osobností“. S túžbou poučiť sa od starších a skúsenejších bratov a sestier vo viere, redakcia Boromea oslovila viaceré osobnosti cirkevného i kultúrneho života. Medzi nimi, samozrejme, nechýbal ani, vtedy ešte dekan Filozofickej fakulty KU v Ružomberku Imrich Vaško. Vtedy nás, seminaristov, ale aj ostatných čitateľov povzbudil k vytrvalosti: „*Na bralo, štít, končiar nedá sa dostať skokom. Iba postupne, vytrvalo, obozretne, hoci vzletne. Z úpätia a rozpätia nahor.*“ V jeho slovách nechýbala ani pokora tiahnuca sa celou jeho existenciou. Nehral sa na veľkého vo vedomí, že Veľký je len jeden a väčšími môžu byť mnohí iní. „*Z múdrejších odo mňa vyberám pre Vás na túto príležitosť z Tesnej brány Pavla Straussa: Vigilate! Bedlite! Pokoj, ktorý Vášmu vnútru želim, nech je boj. Boj o dobro, ktoré si budete vzájomne robiť a svetu rozdávať, boj o rast v Kristu.*“

Keď sme minulý rok požiadali Imricha Vaška o príspevok k článku o Milanovi Rúfusovi, ochotne odpovedal. Bolo

pre nás cťou, že tak významný človek sa venuje aj našej ďalšej žiadosti. Slová v jeho rozsiahlej a osobnej odpovedi napísanej na písacom stroji svedčia o jeho láske ku každému človeku a taktiež o schopnosti do slov pretaviť aj úsmev. „*Oneskorene, ako to už so mnou*

býva,“ píše Imrich Vaško: „*lež – verte – nevládal som prv Vám splniť žiadané, posielam Vám príspevok pre sviatočné Boromeo. Akže treba, prepíšte to na počítači, nechcem už zdržiavať rukopis u nás... Nič viac Vám v tejto nočnej chvíli hodnotnejšie nenapíšem.*“ Písal pred Veľkou nocou „v

tomto svätom pôste, po ktorom v triduálnom dokonaní príde Veľkonočné ráno. A bude to Vzkriesený Kristus.“ Túto Veľkú noc teraz slávi vidiac Zmŕtvychvstalého z očí do očí. V závere listu, ktorý bol osobnou výpoveďou o človeku, súpútnikovi na ceste viery i písania, nám napísal: „*Hovorím: prijmite podané. Váš v modlitbách za každého z Vás. Imrich Vaško (Ružomberok 9. marca 2009).*“

Jeseňou pritlačený (posledné dejstvo života)

„*Môj zdravotný stav pokročil natoľko, že som si vyvolil toto miestko. Tu by som vedel ešte čosi napísať. Možno ešte niečo spraviť pre nášho drahého Milanka. A teda pre všetkých nás.*“ Takto sa Imrich Vaško prihovril v posledný trojkráťový deň svojho pozemského života obyvateľom obce Závažná Poruba, rodiska jeho dobrého priateľa, Milana Rúfusa, na prvé výročie od jeho úmrtia. Nechcel nechať pamiatku na tohto umelca zapadnúť prachom. V rozhovore pre náš časopis nám rektor Katolíckej univerzity, prof. Tadeuzs Zasępa povedal:

„*Do posledných chvíľ a s vypätím posledných síl písal monografiu o Milanovi Rúfusovi.*“ Sám majster Rúfus v roku 1998 Imrichovi Vaškovi napísal z nemocnice list končiaci slovami: „*Imrovi a Zuzane jeseňou pritlačený Milan Rúfus. November 1998.*“ Teraz bol životnou jeseňou pritlačený aj Imrich

Vaško. V spomínanej reči pre obyvateľov Závažnej Poruby otvorene hovorí: „*Vaši priatelia ma poprosili o pár slov pre vás. Budú to veľmi jednoduché slová, ako je jednoduchý, hoci aj zložitý, záver života alebo posledné dejstvo života, v ktorom sa momentálne nachádzam. Prechádzam krížovú cestu. Všetci si ju musíme prejsť sami. Prežiť sami. Nebojte sa objať kríži! Naučil som sa to od drahých rodičov, roľníkov. Ale zvlášť som sa to učil u Milana Rúfusa.*“

O posledných dňoch života tohto významného človeka rozpráva ďalej rektor KU Tadeuzs Zasępa: „*Postupne strácal vedomie. Pokiaľ bol v tom ťažkom stave ešte pri vedomí, videli sme v ňom človeka hlbokej viery, človeka, ktorý miluje Boha i ľudí. To zvýrazňovala i jeho modlitba. Stále mal v rukách ruženec.*“ Jeho priatelia aj kolegovia z univerzity s ním podľa rektorových slov trávili celé dni i noci, keď bol na Spišskej Kapitule. Nemohol sa zúčastňovať svätých omší, ale vedomie, že pod jeho izbou je kaplnka ho naplňalo veľkou radosťou. „*Mnohokrát opakoval,*“ hovorí Tadeuzs Zasępa „*že to veľké utrpenie, svoju nemohúcnosť obetuje za univerzitu. To je pre nás všetkých, ktorí sme na KU, veľkým pokladom. Celkom iste od nás odišiel svätý človek. Svedčia o tom jeho postoje k ľuďom, jeho viera, jeho láska k manželke, o ktorej tak často hovoril, a ktorá trvala aj toľké roky po jej smrti. Pre neho Zuzana bola prvou i poslednou láskou. Očakával stretnutie s ňou a dobrotivý Boh to zariadil tak, že Imrich zomrel v deň jej narodenín.*“ Dokonca ako ctiteľ Lurdskej Panny Márie bol pochovaný na Prešovskom cintoríne v deň, kedy sa slávila táto spomienka.

Dar pre Katolícku univerzitu

„*Aj keď naše tváre sú v smútku a bolesti, predsa je nám potrebné chváliť Boha za všetky dary a dobrodenia, za všetky diela, ktoré koná v našom živote, a ktoré konal aj v našom zosnulom brato-*

vi Imrichovi, že sa oslávil v jeho živote.“ Týmto slovami privítal správca Univerzitného pastoračného centra Jána Vojačšáka Katolíckej univerzity vdp. Jozef Žvanda veriacich na zádušnej omši za zosnulého Imricha Vaška v Kostole Svätej Rodiny v Ružomberku. Pripomenul, že aj sám zosnulý s láskou prichádzal do tohto Božieho domu. Preto vyzval prítomných, nech Eucharistia, ktorej slá-

venie sa práve začínalo, je radostnou oslavou Boha, spevom *Te Deum Laudamus* (Teba Bože chválime). Mnohí jeho kolegovia pri spomienke na neho vyzdvihovali práve tie najvšednejšie stretnutia s ním, ktoré sa s odstupom času javia ako veľmi slávnostné.

„*Katolícka univerzita bola pre Imricha Vaška novou rodinou. Po smrti manželky odišiel do Ružomber-*

ka a tam tú novú rodinu našiel,“ povedal rektor univerzity Tadeuzs Zasępa „*ale zároveň tá rodina našla jeho. Je zaujímavé, že on miloval tých bezradných študentov, ktorí si nevedeli hlavne počas prvých dní na univerzite poradiť. My kňazi môžeme Bohu ďakovať za dar, ktorým pre nás bola možnosť byť blízko tohto človeka. Mohli sme sa obohacovať jeho vierou, jeho láskou k Cirkvi. Bol a je veľkým obohatením pre našu Katolícku univerzitu a dar na desiate výročie jej založenia.*“ Mladá univerzita teda neprichádza o jeden zo svojich nosných stĺpov, ale ho spevňuje. Veď všetka veda i výchova smeruje k pochopeniu aspoň časti tajomstva, ktoré nám bude odhalené až vo večnosti. Rektor dodáva: „*Teraz je potrebný tam a odtiaľ nám iste bude pomáhať.*“

V už citovanom príhovore obyvateľom Závažnej Poruby Imrich Vaško povedal, čo je lepšie ako vysoká básničtina kohokoľvek z nás: „*Nebojte sa, pretože vlastne až v chorobe sa ukáže naše duchovné zdravie a možno v tom zdraví, relatívnom dočasu, sa prejaví naša nedokončenosť: treba sa nám dovzdelávať, doučiť, dorecitovať, dorozjímať...*“

Strážca Slova stíchol,
je pri tebe, Pane.

Tam už nie je ticho,
iba večné: „Amen.“

Lyžiarsky výcvik

MARIÁN JAKLOVSKÝ

FOTO: ARCHÍV

Lyžiarsky výcvik

Popoludnie. Nedel'né. Pre väčšinu ľudí ničím nerušené vychutnávanie si rodinnej pohody. Iba v seminári je rušnejšie ako zvyčajne. Pre siedmich prvákov sa začína bojový výcvik. Na lyžiach.

Výcvikový tábor – fara v Habovke na Orave.

Výcvikový priestor – lyžiarske stredisko Roháče–Spálená v Západných Tatrách.

Inštruktori – o. vicerektor Peter a o. špirituál Ján.

Lúčime sa so staršími spoluhráčmi, ktorí sa už tešia na pokojný týždeň bez nás. Na dvore stretávame ešte o. biskupa Stolárika, ktorý sa nám prihovára s huncútskym úsmevom: „*Chlapci, keď polámete nohy, to nič, to sa zahojí. Len dávajte pozor na lyže.*“ Odpovedáme mu tichým, rovnako širokým úsmevom. Nasadáme do auta, prechádzame bránou, mĺkvm pohľadom sa lúčime so seminárom a s tajomným napätím v hrudi sa vydávame v ústrety novému dobrodružstvu nasledujúceho týždňa.

Pre niektorých z nás to boli prvé zážitky na lyžiach. A tak, zatiaľ čo ostatní „už len“ zdokonaľovali techniku, títo začínali úplne od začiatku, teda mnohými pádmi a s modrinami na zadku. Dokonca sa aj spočiatku zdráhali a hľadali všelijaké výhovorky. Ale ako to už býva, tak ako sme ich prvé dni s námahou ťahali na svah, takisto sme ich posledné dni museli z neho vyháňať preč či dokonca na nich čakať.

Avšak tento týždeň nebol len o lyžovaní, ako by sa mohlo zdať na prvý pohľad. Vynorili sa pred nami nové starosti života, s ktorými sa v seminári bežne ne-

stretávame. Bola to pre nás tak tiež možnosť lepšie sa navzájom spoznať v inom prostredí, iných situáciách, prehĺbiť naše priateľstvo, a teda pokúsiť sa vytvoriť dobrú, zohratú partiu.

Okrem pokusov a trápení na

svahu sme čo – to skúšali aj v kuchyni. Každý sa snažil pomôcť ako len vedel. A tak sa chod našej kuchyne riadil v duchu príslovia: „Čo ste si navarili, to si aj zjedzte“. A ak sme aj čosi presne nevedeli uvariť, všetky pochybnosti vyriešil telefonát domov niektorej mamke, veď nakoniec, máme ich sedem.

Keďže bol s nami aj otec vicerektor, ktorý naozaj myslí na

všetko a jeho slabosťou sú brigády, mali sme možnosť zakúsiť viaceré úskalia pravej oravskej zimy. Či už to bolo odpratávanie snehu z okolia fary a kostola, alebo nosenie „záračného“ dreva do kotolne fary, ktoré nás v mraze, keď už ani autá nechcú štartovať, hrialo dvakrát. Prvýkrát pri zhadzovaní z vetriesky, druhýkrát večer pri vyhriatí radiátore či kozube.

Zážitkom pre nás bola aj návšteva termálneho kúpaliska v Oraviciach v jeden večer po celodennej lyžovačke. A tak, zatiaľ čo teplomer vonku ukazoval asi 15 stupňov pod nulou, my sme sa mohli člapkať pod holým nebom v bazéne s 35 stupňovou vodou.

Nakoniec sme sa po veľkom týždňovom dobrodružstve vrátili späť do seminára, lepšie povedané hneď domov na semestrálne prázdniny po skúškovom období. Naša vďaka patrí v prvom rade „šéfovi hore“ a taktiež predstaveným, ktorí nám tento výlet umožnili, a aj s nami tých pár dní na nádhornej Orave vydržali. Veríme, že akcie podobného rázu sa budú opakovať, no a k tejto sa budeme ešte v spomienkach dlho vracáť.

STVORENIE FANÚŠIKA

LUKÁŠ DURKAJ
FOTO: INTERNET

STVORENIE FANÚŠIKA

V poslednom čase sme sa mohli stretnúť s fenoménom fandaní či fanúšikovania (textový editor mi to slovo nepodčiarkol, takže ono asi existuje). Predovšetkým sa to týkalo športu. Mne sa však zdá, že na takéto príležitosti nie sme stále dostatočne pripravení. Hokej bol akousi generálkou. Treba sa pripraviť na futbal. Tam sa už nemôžeme vyhovárať, že sme rozospatí a nevieme, čo robíme. Nesmieme dopustiť také veci, aby sa povzbudzovalo nesprávne, či dokonca, aby niekto nepovzbudzoval.

Začnem vami, milá mládež. Viem, že vám dospelí hovoria, že aj iné veci sú hodnotné. Ale patriotizmus! Nemôžeme ostať len pri konzumácii jogurtu slovenskej výroby. Ak už sa nedá inak, jedzme jogurty slovenskej výroby pri sledovaní slovenskej reprezentácie. Ešte nikoho som to nevidel robiť, ale je potrebné otvárať sa novým trendom. A nejaké tie trendy môžeme vymyslieť aj my. Teda, ak sa vám treba, milí adolescenti, učiť na písomku, napríklad z jadrovej fyziky (prepáčte, nemám práve prehľad o tom, čo vám to dnešné časy tlačú do hlavy), a viete, že hráme hokej trebárs s Madagaskarom, tak pozeráme hokej. Čo vám pomôže, že budete vedieť, koľko je em cé na druhú, keď nebudete mať čo povedať svojim vnúčatám? (Simulácia vášho rozhovoru s vnukom: Dedko: „Ale sme v roku 2013 tomu Madagaskaru naložili 18:0. Náš útočník Švung-a-body Ček dal takú pecku, že ma až zmrazilo. Pravdupovediac tam mrazilo hlavne Madagaskarčanov, lebo boli prvýkrát v živote na ľade.“ Vnuk:

„Jéééj, dedko. A to si sa neučil do školy?“ Dedko: „Snáď sa nehanbiš, že tvoj dedko je smetiari? Vieš ako málo ľudí v tejto dobe vykonáva túto funkciu?“) Mládež, domáhajte sa toho, aby vás namiesto vyučovania nahnali do telocvične a v rámci osvetu vám pustili olympiádu.

Milí učitelia. Nebudte necitliví voči potrebám duchovného rastu nášho národa. Veď do Demitru! Ako by to bolo, keby niekto nevedel, kto je Demitra? Plagát s hokejovou alebo futbalovou reprezentáciou by mal visieť v triede hneď vedľa štátneho znaku. Návnik hymny s pravícou na srdci a hokejkou v ľavici by mal byť samozrejmosťou. Už počas starodávnych olympijských hier vládol mier v celom Grécku. Zachovajte mier aj v triedach. Neskúšajte ťažko skúšaných žiakov. Veď oni obetujú priamym prenosom vlastný spánok. Nebudte ich, keď v polospánku reflektujú výsledky zápasov. Buďte vzormi.

Chlapi. Spočiatku by sa mohlo myslieť, že vám nemožno nič vyčítať. Zamyslime sa však. Kričíte

z plného hrdla? Pokiaľ nie sme po zápase aspoň miestne zachrípnutí, ťažko sa s pokojným svedomím môžeme opäť zapojiť do spoločenského života. K nápravám máme používať najmodernejšie výtvarné techniky dneška ako domáce kino, plátno, projektor a držiaky na plechovky. Pivo pite z plechoviek. Pri pohároch často dochádza k nehodám. Kto to má potom prať? A navyše prázdna plechovka sa dá hodiť. Pokiaľ dostaneme gól, pokiaľ nám rozhodca nespravodlivo uškodí (spravidla je každý rozhodcovský verdikt proti nám nespravodlivý), nadávame, hádzeme už spomínanými plechovkami a vyhrážame sa. Kardiakom odporúčam sledovať zápas len s príslušnými tabletkami pod jazykom.

Milé nežné pokolenie. Viem, že v tomto ohľade väčšina z vás veľa vecí nechápe. (Ja zase nechápem vysoké podpätky. No načo je to dobré?) Zrieknite sa na čas svojich polovičiek a umožnite im pravé prežívanie športového zápolenia v mene národa. Noste im jedlo a pitie k televízorom. Nie, nebojte sa. V tejto pozícii nemusíte ostať len pasívne. Vždy, keď sledujete televíziu alebo počúvate rozhlas a zaznamenáte, že sme dali gól, tak.... kričte! Ale fest. Ako na raty. Vrieskajte, kvíľte, skáčte, plačte, objímajte sa, pobožkajte svoje deti... Jednoducho buďte dojaté ako pri 236. epizóde Rosalindy. Že nič z toho nechápete, predsa neviad.

Ako vidíš, milý národ, hrdosť a sebavedomie sa nezískava len tak. Niekedy k získaniu národnej hrdosti musíme stratiť osobnú dôstojnosť. Ale v tom máme našťastie dlhodobú prax.

CESTOU DO VEČNOSTI

KOLKOKRÁT KRÍŽI KRÍŽ PLÁN?
UNIKÁM, NEVEDIAC PREČO, ANI KAM.
JE MI ÚZKO. CÍTIM STRACH. PADÁM.

TMA. POČUJE MA NIEKTO? VOLÁM.
PÝTAM SA, HĽADÁM,
SŤABY ZNAMENIE – ODPOVEĎ ČAKÁM.

V DIAĽAVE ZAZNIEVA HROZIVÝ HRMOT,
RÝCHLO MA PREBÚDZA ZO ZASNENÝCH DRIEMOT.
KTOSI PRICHÁDZA...

KRAĽOVI KRÍŽA KRÍŽI SA KROK.
UŽ VIAC NEVLÁDZE. PADÁ.

NAŠE POHĽADY SA STRETLI...
A ZRAZU MOMENT UKRUTNEJ BOLESTI,
MENÍ SA V MORE NESMIERNEJ RADOSTI.

Po chvíli zdvihol ma, kráčali sme spolu,
hriechy ho však tlačia k zemi, opäť a znovu.
VSTÁVA AJ TRETÍ RAZ.

VZAL NA PLECIA VŠETKU ZLOBU SVETA SÁM,
OBETOVAL SA, NÁDEJ NA VEČNÝ ŽIVOT DAROVAL NÁM.

PRIATEĽU, CHOP SA ŠANCE A Povedz mu
NANOVU SVOJE ÁNO,
tak budeš môcť prežiť s Hĺbkou
VEĽKONOČNÉ RÁNO.

VYZNAJ MU: „TÚŽIM ísť za tebou každý deň“,
v Nebeskom príbytku pripraví ti miesto lepšie,
ako najkrajší sen.

Jozef Bujňák

Modré 3D

LUKÁŠ DURKAJ

FOTO: INTERNET

Podľa reklamy valiacej sa zo všetkých internetových stránok sa malo jednať o filmovú udalosť desaťročia. Na plátno sa mal dostať skutočný „návrat kráľa“.

Tentokrát však samozvaného. Mal som pocit, že okolo tohto očakávaného blockbustera je toľko prehnaných reklamných sloganov, že sa určite nemôžu naplniť. Napočudovanie sa celému komerčnému svetu však všetko takmer do bodky splnilo. Minimálne po komerčnej a finančnej stránke.

Režisér tohto filmu James Cameron bol pre mňa vždy tvorcom úžasných ideov prostých, zato technicky prepracovaných filmov. Tento krát to natiahal poriadne v oboch smeroch. Poňaté ako technicky a finančne nadupané a príbehovo nenáročné dielo, možno príbehu pokojne dať názov „Scifi-Pocahontas“. Zlí pozemšťania kolonizujú ďalekú planétu Pandora kvôli jej nerastnému bohatstvu. V ceste im však stojí fyzicky veľmi odolná humanoidná rasa modrých domorodcov s chvostmi zvaných Na'vi. Na získanie informácií o nepriateľovi využije generál Quiritch pôvodne mierovú a výskumnú technológiu „prevetľovania sa“ do tzv. avatarov. Človek sa pomocou nej mentálne cez prístroje akoby vteľí do umelo vytvoreného tela domorodého „modrokožca“. Na túto úlohu si zlý vojenský veliteľ vyhládne chromého mariňáka Jakea. Všetko by klapalo, keby sa Jake nezaľúbil do dcéry náčelníka kmeňa a nerozhodol sa bojovať na strane mimozemských indiánov. Pokračovať sa snád nemusí. Každý, kto videl aspoň jeden klasický americký veľkofilm alebo disneyovku, si dej domyslí aj sám.

Začneme však s pozitívami. Príbeh sa mi na prvý pohľad zdal ako komerčný risk. Je známe, že ľudí najlepšie prilákať na niečo nové. Tentokrát som asi návštevníkov kín správne neodhadol. Ako doba postupuje ďalej, dostávajú sa do popredia filmy s nejasným šedým posolstvom, prekomplikovaným dejom a pochmúrnou atmosférou. Niekedy máme problém identifikovať zlo. Niekedy je dobro jasné, ale neznamená to automaticky, že je najsilnejšie, tobôž, že na konci vyhrá. Priznajme

sa. Kedy sme naposledy videli film s tak čistými charaktermi a klasicky naskladaným dejom? Ja by som si spomenul asi na Pána prsteňov, ale ani tam to nebo vždy tak priame. Vždy mi po chrbte prebehnú zimomriavky, keď na konci hrdinovia zvíťazia. Mám rád rozprávky. Avatar ňou v podstate je. Dobrý domorodci zvíťazia, zlí skorumpovaní pozemšťania budú pozabíjaní alebo vyhnaní, hlavný zaľúbenecký pár prežije a ostane žiť spolu naveky (no minimálne do prípadného Avatar 2).

Ďalším dôležitým prvkom, ktorý je badateľný aj v ostatnej Cameronovej tvorbe, je idea víťazstva zdanlivo slabšieho nad silnejším. Domorodci sú technicky primitívni. Okrem šípov a domestikovaných bojových (niekedy aj šestnohých) zvierat toho veľa nemajú. Samozrejme, že majú prirodzene uhlíkom spevnenú telesnú stavbu, ale akú šancu to má voči ľudským samopalom, robotom, bombardérom a bojovým vrtuľníkom? Scény devastácie prírody sú technicky úžasné. Trochu mi pripomínajú scény z filmov o vojne vo Vietname. Avšak ako ľudia zničia T 800 (Terminátor), T 800 zničí T 1000 (Terminátor 2), votrelci prelomia ľudskú techniku (Votrelci) a technicky dokonalý Titanic nerozhodí stret s ľadovcom (Titanic), tak koniec koncov domorodci a sama príroda premôže vojenskú mašinériu zo Zeme. (všetky filmy v zátvorke sú počiny režiséra Camerona.) Tento aspekt sa vyzdvihuje v americkej tvorbe často. Preto mám americké filmy rád. Pozitívny pocit po filme by mal byť zaručený. Mne sa to však nepodarilo. Prečo?

Prvá vlastnosť filmu, ktorú som pochválil sa stáva aj jeho najväčšou slabinou. Prostota je fajn. Ale takto zriedená a zrecyklovaná bola „prisílna káva“. Nechcem si protirečiť. Len hovorím, že týmto štýlom vyskladaný dej natiahnutý do takmer troch hodín u mňa spôsoboval nudu. Takmer som v kine zaspal. Prvé čo som si pri titulkoch po filme povedal je, že bol dlhý. Žiadna invencia v deji. Mohla to pokojne ostať rozprávka. No možno s komplikovanejšou zápletkou, s nejakou tou negatívnou postavou medzi inak morálne bezúhonnými domorodcami, by to prinieslo tomuto kvantitatívne epickému dielu nejakú tú chuť. Ako som už spomínal, očakával som aspoň zimomriavky pri vrcholnej scéne. Tie sa však tento krát nedostavili.

Ako väčšina filmov, tak aj tento má v sebe zakódovanú nejakú tú ideu. Tentokrát sa nám veľmi pozitívne prezentoval akýsi druh panteistického náboženstva. Všetky živé tvory sú na planéte Pandora poprepájané a komunikujú. Od stromov až po samotných Na'viov. A že sa nejedná len o neškodné filozofovanie, ukazujú scény s predvádzaním náboženských obradov, ktoré badateľne pripomínajú extázy východných náboženstiev. Je jasné, že režisér a scenárista v jednej osobe sa zviazol na súčasnej „trendy“ vlne. Môžeme za tým však vidieť aj osobnú intervenciu vlastného svetonázoru. Ak podotkneme, že sa rozprávame o režisérovi, ktorý obľubuje tematiku mimozemšťanov a financoval dokument, ktorý podvracal historický fakt Kristovho zmŕtvychvstania, nemusíme chápať recenziu hlavného vatikánskeho deníka ako obyčajné stredoveké inkvizíčné ťaženie.

Ďalším zaujímavým faktorom ohľadom filmu je jeho vizuálne prevedenie. To, že celé prostredie

na cudzej planéte bolo vytvorené počítačovými efektmi, je pekné a kvalitné, ale v podstate nič nové. Boom okolo filmu malo vytvoriť jeho nasadenie do 3D projekcií. To pravdepodobne zabezpečilo aj jeho finančný zisk. Ak tento film sľuboval technický prelom, tak by som ho videl práve tu. Nie však v ňom samom, ale v tom, že naplno odštartoval novú éru trojdimenzionálneho kina. Keď sa tak pozriem na program kín, tak tam určite nájdem aspoň jeden – dva filmy s prívlastkom 3D. O animovaných filmoch ani nehovorím. Tie sa normálne už asi ani premietiť nebudú. Je zaujímavé, že súčasne sa kladie dôraz skôr na technickú ako na filmársku kvalitu. Ja osobne som ako správny konzervatívec zhliadol len 2D verziu. Lepšie sa tak sústredím na dej.

Jeden z mojich názorov je, že aspoň polovicu atmosféry filmu robí hudba v ňom. Tú pre Avatara skomponoval starý Cameronov spolupracovník a nadaný filmový skladateľ James Horner. Hudba je úchvatná. Tým som si istý. Je špecificky „hornerovská“. Zdalo sa mi však, že som ju už niekde počul. Tak spolovice sa mi zdala ako prerobená hudba z Titanicu s prvkami požičaných od Gibsonových filmov Statočné srdce a Apocalypse. Všetky spomínané filmy samozrejme tiež hudobne okrášľil James Horner. Ak by však opakované štýly mali takú prirodzenú živosť a dynamiku, akú majú soundtracky momentálneho filmovo-hudobného kráľa Hansa Zimmera, nevidilo by mi to. Tu však asociácie bystrému uchu neuniknú.

Ak sa na začiatku pred premiérou hovorilo o kinematografickom prelome, tak začiatkom roka sa články ohľadom filmu Avatar niesli v štýle titulkov „Avatar potopil Titanic“. Ostatné Cameronovo dieło spred 12 rokov, ktoré bolo až doteraz držiteľom

prvenstva v zárobku z kín, bolo prekonané svojím mladším bratom. Takmer 2 miliardy dolárov z celého sveta hovoria za seba. Ak sa k nim pridá aj punc zisku niektorých významných filmových ocenení a početné nominácie na Oscara, máme slušný potenciál na fenomén a kultové umelecké dielo. Je otázkou či však ide o film sám, alebo je to všetko plodom kampane v médiách a davovej hystérie. Rád si pozriem tento film aj znovu, ale určite mi neostane vrytý do pamäte ako skvost „strieborného plátna“.

POŽEHNANÁ STAROBA

MIROSLAV LIŠKA

FOTO: ARCHÍV

ADOPATZ ANANIEŽO
POŽEHNANÁ STAROBA

*Na jar minulého roku naša Katolícka univerzita v Ružomberku
vyšla s možnosťou stráviť tri mesiace
v niektorej z krajín Európskej únie na pracovnej stáži.
Ja som túto príležitosť využil a vďaka Bohu som toto obdobie prežil
v susednom Rakúsku, kde som žil vo farnosti Neckenmarkt
a pracoval v Charite pre starších a chorých ľudí...*

Farnosť Zoslania Ducha Svätého v Neckenmarkte sa nachádza neďaleko rakúsko-maďarských hraníc – celá táto oblasť sa nazýva Burgenland. Je to vinársky kraj, ktorý je známy nielen v Rakúsku. Bol som veľmi milo prekvapený z náboženského i spoločenského života v tejto dedine. Tamojší Rakúšania sa veľmi radi stretávajú pri rôznych príležitostiach. Nevyhľadávajú za každú cenu súkromie, svoju komôrku, ale chcú byť spolu, rozprávať sa, tvoriť spoločnosť. Toto bola pre mňa nádherná skutočnosť, ktorá nie je až tak nezrealizovateľná v našich podmienkach ...aby ľudia spolu hovorili...

Týmto som práve smeroval k svojej práci, ktorú som vykonával päť dní v týždni v charitnom zariadení – *Haus Lisa* (práve podľa svätej Alžbety Uhorskej), ktoré sa nachádza v susednej obci Deutschkreutz. Ide o nevšednú inštitúciu. Je to zatiaľ iba pilotný projekt, ktorý skúšajú ako jednu z možností

starostlivosti o ľudí na sklonku života. A zdá sa, že tento spôsob je veľkou výzvou pre charitné diela minimálne v Európe, ak nie na celom svete. Jedná sa o paliatívnu medicínu, ktorá je v dnešnej dobe veľmi dobrým a vhodným protikladom voči kultúre smrti – pokiaľ hovoríme konkrétne o eutanázii.

V čom spočíva táto konkrétna starostlivosť? Jej prvoradou úlohou je, aby sa obyvatelia takéhoto domu necítili ako cudzinci. Projekt stavby je, samozrejme, veľmi moderný, ale interiér (osobitne izby obyvateľov) sú prispôbolené tak, aby týmto ľuďom pripomínali ich mladosť (spôsob malieb na stenách, nábytok, obrazy, staré fotografie atď.). Prirodzene, títo starší ľudia sa cítia oveľa príjemnejšie ako v nemocničných objektoch.

Prístup personálu je podľa riaditeľky tohto domu – pani Claudie Kugler – určujúcim pri jeho prijímaní. Totižto – pracujú tam tri skupiny zamest-

nancov – tí,

Haus Lisa uprostřed viníc

ktorí sa starajú o chod domu (tzv. Hauswirtschaft), zdravotnícky personál (diplomované zdravotné sestry a ošetrovatelia) a, samozrejme, administratíva. Personál (a je to jedno, ktorá skupina) má určenú pracovnú dobu, počas ktorej má byť ustavične k dispozícii. Teda, ak napríklad ošetrovateľ skončí ranné povinnosti s obyvateľmi domu, neznamená to, že má „voľno“. Je povinný prísť, sadnúť si k človeku a rozprávať sa s ním, zaujímať sa

sa spolu modlia (náboženský aspekt sa tam napokon uplatnil tiež ako dôležitá súčasť života takejto komunity). Je normálne, že spoločne prežívajú aj odchody spoluobyvateľov...

Pravdaže, sú to starší ľudia, trpia rôznymi chorobami. Denne som sa stretával s utrpením, s Ježišom Ukrižovaným. No nestretol som sa s nechutťou do života. Skôr som vnímal ich odovzdanosť do Božej vôle. Dôležitým aspektom bol aj záujem miestnej farnosti o tento dom.

Práve tam som pochopil, že starí ľudia nemusia túžiť po smrti. Chcú vedieť a cítiť, že sú potrební, že sú milovaní a prijímaní. Toto sa snaží zabezpečovať aj personál tohto zariadenia. Riešením nie je smrtiaca injekcia alebo odpojenie od prístrojov. Riešením je láska v samej podstate – láska nezištná, ktorá nečaká nič späť, ale chce sa dávať. Táto láska je *Caritas* (toto slovo je i základom encykliky Svätého

oňho. Pracovná morálka je v tomto ohľade vzorne splňaná.

Čo je tam však najvýznamnejšie (z technického pohľadu), je práve usporiadanie priestoru. Ide o jednu veľkú miestnosť, v ktorej strede sa nachádza kuchyňa – ľudia na sklonku života, ktorí sa mnohokrát cítia nepotrební a zbytoční, sa tu môžu spokojne realizovať. Pomáhajú s varením (bolo zaujímavé sledovať, ako si vytvárajú jedálny lístok, ako ponúkajú svoje recepty zamestnancom atď.), upratovaním, výzdobou priestorov, každý podľa svojich možností a záujmov. Práve tento prístup je veľkou výzvou pre paliatívnu medicínu. Dať týmto ľuďom ešte zmysel ich existencie. Takto sa naozaj spokojne môže táto časť ich života nazývať požehnaná staroba.

Spokojne môžeme povedať, že ide o komunitu (hoci na troch oddeleniach). Títo obyvatelia Charity sú ako rodina. Je u nich úplne bežné, že počas popoludňajšej siesty si zaspievajú spolu s personálom ich obľúbené rakúske piesne. Je normálne, že spolu oslavujú narodeniny. Je normálne, že

ho otca Benedikta XVI. – *Deus Caritas est*), podľa ktorej má názov aj táto inštitúcia.

Paliatívna starostlivosť je veľmi obsírna téma a nedá sa ľahko zhrnúť v krátkom článku. Týmto som však chcel vydať svedectvo o tom, čo som na vlastné oči videl a zažil – že staroba môže byť radostnou a požehnanou. Vyžaduje si to len základný kresťanský postoj – *caritas*.

SVÄTÉ MENO MÁŠ

TEXT A HUDBA: JOZEF BUJŇÁK

D A h G D A D A

R.: Je - žiš, svä-té me-no máš, Je - žiš, spä-su mi po-nú-kaš.

5 D A h G D A D A

Je - žiš, ce-lá zem nech spie - va, Je - žiš, Te-be pat-rí chvá - la.

9 G A h G A D

1. Len Ty si is-to-tou v mo-jich tmách, Po-dá-vaš mi dlaň, už viac ne-mám strach.

13 G A h G A

Si Ces-ta, Prav-da, Ži-vot sám, skr-ze križ nádej vo več-nosť mám. R.

17 G A h G A D

2. Dô - ve-ru-jem Ti Pa-ne môj, o - dov-zdá-vam ce-lý ži-vot svoj.

21 G A h G

Si naj-moc-nej-ší Kráľ Krá - ľov, staň sa dnes a na-vždy mo-jím

24 A E H cis A E H

Pá - nom. R, R' R': Je - žiš, svä-té me-no máš, Je - žiš,

28 E H E H cis A E H

spä-su mi po-nú-kaš. Je - žiš, ce-lá zem nech spie - va, Je - žiš,

32 E H Záver: 1. 2. 3. A²

Te - be pat - rí chvá - la. Len Te - be pat - rí, Te-be pat - rí,

34 1. 2. 3. E H E

Te - be pat - rí chvá - la, len Te - be pat - rí chvá - la, Je - žiš.

